

Riosi Kaaweruma Tuuyewari

Marako Iyoteria

*Waani Paatori ki ti'tijoekachi
(Maateo 3:1-12; Ruuka 3:1-9, 15-17; Waani 1:19-28)*

¹ Ihji i'wa iyotaapechi iyotetiamea, Riosi kaaweruma tuuyewarichi simiyame nayewaniamepua, Apoe te'ta Riosi Taanara, Riosie Weratiamechi simiyame.

² Ehkoriami Raawitaru Riosi nayewatura, eee cheeka iyoteriaipua Riosi chiao, Riosi Taana nayewakaopua wahka ihtoriachi naawameriopua:

Wa'a aamo uhjurenane aaata,
 amochi simiyame nayewamichiopua
 ti'tijoerio,
 kaaweruma poe ahpo wahjonemichio iika-chio,
 ke'chu aamo asioiopua weechiami ti'tijoeri
 nayewemiao,
 no'o kaaweruma tuuyewari pichikeka mo-chitopuawichioopua.

³ Puuu Isaia cheeriaipua tiameo:
 Wahka ki tijoeekachi siinachaniamepua
 aaata tijoe,
 puuuu eee cheechaniame:
 "Eeme ti'tijoe ooweru tiame,

riisame poe wahjonemitiapua aamo iikachio,
Riosi chiao aamo iikachi uumichiopua."

⁴ Puuu wa'a ooruchi siinachania tuutiamea, Waanitaru wa'a teetomia eneriamepua, wahka mehka ki tijoeekachi tuuyeka siinachaniame, ti'tijoe ooweru tiame paatokaopua. Puuu Waania paatoka yaajatoao eee chaaneka tuuyeriaipua ti'tijoerio: "Ka'karuma enepaka mochitomitia eemea aamo iikachio, aamo ki ka'karuma nokayao, yooma toakaopua wa'asio. Noochi e'enamitia eemea aamo ki ka'karuma nokayao, toinarepaka, aamo ki ka'karuma toinarepasoopania, aamo neeroiye paatomania, aamo tatakoririaopua amochio, no'o aamo paatoriae Riosie cheriwetiamer aamo tetewipuawichiopua, ti'tijoerieo." ⁵ Wa'a Waani kahtiachio, yooma Uurea weeechi mochikamea, Eerusareni mochikamea tiamea, wa'a e'enaparepua Waanie tuuyewa keepumia. Waania ti'tijoe ooweruopua tiame, Riosichi ahpo cheriwejeresoopua ahpo tatakoririao, yooma toinarepasoopua ahpo tatakoririao, paatosiriamepua waikao Oorani akichio.

⁶ Waani wakirataa, tumusari animari kuu-parae netetiame enerepua, puuu wahsipuraraai wi'chie netetiame enerepua. Ihji koaya ohchi enerepua, se'ori tiame. ⁷ Waania ti'tijoerio, eee cheeka naaweseriamepua:

—Neipa no'oo piirechi tijoe enameripua, piirechi aaata epeche weruma tiiame ki no'ochitia; pu'kao no'oo kiisi nateyamenia, pu'ka kakajoyaraoi no'o na'sonemiao. ⁸ Neeea neeroie

paatoamepua ti'tijoerio ooweruopua tiameo, nape apoe enameri enasaapua, ahpo Riosiwarie paatomeripua.

*Waania Eesusi paatona
(Maateo 3:13-17; Ruuka 3:21-22)*

⁹ Pu'ka taawechiamio Eesusia, Nasare mochiwachi o'inia eenakame eneriaipua, Arirea weeechi. Waania wa'a eenakopa pu'kao, paatorepua Eesusio, Oorani akichio. ¹⁰ Eesusia wa'a paatotiai neerochi machenaio, tewekachi wahjoame tetewarepua tepoona. Wa'a tewekachi wahjoriachitepao, Eesusia, Riosi Riosiwarri tekiyame tetewarepua, kooroka tiiame, pu'ka kooroo apochi eenaka apochi yasipame. ¹¹ Waikao i'ka kooroka tiiame Eesusichi yasipoio, teweka wahjorachi o'iniao, chiiame inamuretupua:

—Muuujupua no'o Taanaa —chiiame—. Muuupua tiameo, te'ta no'o nakika yasitoao. Muuupua tiameo no'o iintomiawichioo, te'ta uuriaa.

*Satanasio Eesusi aatiataria
(Maateo 4:1-11; Ruuka 4:1-13)*

¹² Waikao Riosi Riosiwaria, seenepi pu'ka wa'apichi, mehka i'torepua ki tijoeekachi. ¹³ Wa'a ki tijoeekachio, ooka weerewa taawe yasiterepua wa'ao, oori ohjoachi. Satanasia Eesusio, tatakoritemo o'rariaipua, nape Riosi ku'iwarraai wa'achi nokarepua Eesusi ku'ipakao, Satanasi aatiatawao anachapawichio.

*Eesusi ahpo o'ichari tehki, Arirea weeechiami
(Maateo 4:12-17; Ruuka 4:14-15)*

¹⁴ Neipa Waani karichi pachatioiopua, Eesusia Arirea weechi akiparepua Riosi ahpo Noono nayewatumia, Riosi kaaweruma tuuyewari. ¹⁵ Wa'a Arireao Eesusia, eee chanika nayewerepua ti'tijoeo ooweruopua tiame:

—Asikame wa'asiopua no'o Noonoo, uhjuramio tuuriaa. Asikamepa aamo mochikachio, Riosi ye'karichi muitemerio. Pukaepa toaka mochipuapua wa'asi pu'ka aamo ki ka'karuma nokayaopua wa'asi, ohso kaawe Riosikamera kaaweruma tuuyewarira pichikeka mochitopuapua, pu'kakamera yooraka mochitosaa eemea, newipatepuamepua tewekachi Noonoeo.

*Eesusia naao sochiero yeetona
(Maateo 4:18-22; Ruuka 5:1-11)*

¹⁶ Eesusia Arirea Pa'wesuveko ihtoaio, Simoni tewarepua ahpo poonima Anteresi ihsame. Ihjia sochichaira ihpapaka nokariaipua pa'wechio, so'chi i'yaka tekipanaka, wa'a nokaka tekipanameka puuua. ¹⁷ Eesusia pu'kao, wa'ami u'matokaopua chaanesirepua na'pa:

—No'o ahjama ohjoame enemitia eemea. Neeea aamoo ti'tijoeri oowe erapatiamē enepatemapua, Riosi kaaweruma tuuyewarie po'wachuame.

¹⁸ Waikao puuua wa'api toisapa ahpo sochichairao, ahjama siimparepua.

¹⁹ Wa'a ikisaopua tiameo Eesusia, teesa waanakoopua tiameo, Sewereo tatanara tewarepua waikao, Saantiaoo ahpo poonima ihsame tiame, puuua pawekakerachi mochiriaipua, ahpo sochichaira tehpuriachiami

kateweka. ²⁰ Pu'kao Eesusia paajutesirepua tiame ahpo ahjama ohjomichiopua pu'kao. Waikaopu tehtemaria ahpo noono pawekakerachi tekipaname toisaopua, ahjama siimparepua tiame, taamo Paamira Eesusi na'naritoka.

*Tijoe na'ararie keewakame
(Ruuka 4:31-37)*

²¹ Wa'a inisika Eesusia, Kapenau tewaniachi asirepua resipuniachi taawechi, wa'a e'enasaopua, i'isaeri napawikarichi pakirepua ahpo ajawaria ahjama, wa'a yooremina o'inerepua masiteka. ²² Wa'ao Eesusi masitia keepuamea, peenia erakoka inamurepua pu'kao, tisia peeneka masitiamekopa pu'kao, Riosi kaaweruma tuuyewario, ki i'isaeri iyoteri ti'tijoechitiaopua. ²³ Nape wa'achi tiopachioi yasariaipua aaata keewakame, na'arari pakitekame. Puuua tisia nekawekao, chaanerepua Eesusio:

²⁴ —¿Ihtana yoramia eenakamemua tamochio, Eesusi Nasare ohjoeme? ¿Taamokosa kokosa yoramia eenakamemua? ¿Ki aamo machiyamekosa teemeapa, Riosichi aamo eenakameko, aamoo te'ta Riosi kaawerumarako?

²⁵ Waikao Eesusia te'yarepua pu'ka na'arari pakiteriao chaaneka:

—¡Hchi yaasa muuua na'arari! ¡Yaapiti, machenasa muuua pu'ka tijoechio!

²⁶ Waikaopu nanaaararia, ki muenati sasaweteka pu'ka tijoeo, ki ku'ita sisinaka machenarepua pu'ka tijoechio. ²⁷ Waikaopu

wa'a e'enakamea, tísia majakamekapapua, ahpo iinatukerepua chaachapaka:

—;Ihtana weemera penipaniame ihjia, ihji tijoea tísia utewari iinueka nayewamepua, ahkasi riaorósiwari nanaarariai, e'wiamepua?
28 Ihji Eesusi inisiriaa, ki tehpe yomachi nane'rеретупua Arirea weechiamiopua mochimochi-wachiami tiame.

*Peero waasira yachapatewa Eesusie
 (Maateo 8:14-15; Ruuka 4:38-39)*

29 Napawikarichi puuyatioopua Eesusia, Siimoni ta'perachi simirepua Anteresi pehterachi tiame, Aakowo yeka Waani tiame.
30 Wa'a ta'pechi ajasitioopua, Siimoni waasiraa ipetachi poirepua che'yame. Wa'a mochikamea chaachaparepua Eesusio, kokorenio tuuka wa'ao. **31** Waikao Eesusia naaepakao, sekachi chapika werisipurepua kokoriameo. Waikao wa'a ikitiaopua kokoriamea, yachaparepua ikanati. Waikaopua yachapatetiaopua, kooame yorasirepua Eesusi ko'kotemia.

*Muuwaeme kokoriame Eesusi sauteria
 (Maateo 8:16-17; Ruuka 4:40-41)*

32 Wa'ao Eesusia taaaaa pakiyoio, muuwaeme kokoriame u'yeparetupua, wahjachi aaataa, na'arari yahchawa kokorewa. **33** Puuu ti'tijoeria wa'a karichi muialachio, tísia muuwaeme napawirepua. **34** Eesusia wa'ao, ki ookapi kokoriame yachapaterepua, a'chitiame ko'koame iniwaeme. Eesusia na'arario, kiisi toarepua nayewamichioo, machiwamekapa puuua pukaeo.

*Eesusia napawikarichi nayewatuna Riosi kaaweruma tuuyewari
(Ruuka 4:42-44)*

³⁵ Eesusia wa'a mochiwachio, amori ma'chirepachi yasisisapa wa'ao, machenarepua wa'ao mehka ooruchi, ahpo Noono Riosi ahjama nayewamia yuuweekachi. ³⁶ Siimonia ehjepao, ahpo ahjama mochikameo tiameo, Eesusi i'yamia siimparepua. ³⁷ Puuua tewisaapa, chaanerepua:

—Yooma ti'tijoeria aamo i'yani wiituo.

³⁸ Nape Eesusia cheerepua:

—Pirenachiami siimpameri teemea ehpeo. Nahpe, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, pirenachiami i'tomia. Pu'kawichio machenakame neeee, nayewatumiao.

³⁹ Wa'a ikire Eesusia waikao. Yomachi Arireami oiparepua, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyesikao, yoomachi napawikarichi-ami, mochiwachi tiame. Waikao Eesusia wa'a inisirepua waikao, yomachi mochiwachiamio, puuyachasika na'arario, kokoriame sautesikaopua tiame.

*Eesusia yachapatena repera kokoriame
(Maateo 8:1-4; Ruuka 5:12-16)*

⁴⁰ Piiripi tijoe repera kokoriamea, tawemina chokichi chopokorieka weripakao, chaanerepua Eesusio:

—Aamo no'o sautejerani neeee wa'a aamo erasoo, yachapanarenia no'o kokoriao ko'koame.

⁴¹ Eesusia waikao cheriwepakao, ahjachi seekarepakaopua, chaanerepua:

—Aamo yachapatenare neeee. ¡Yachapakame itipisa naaju muuua, wa'asi!

⁴² Wa'a chaanesochepa Eesusio, puuu repera ko'koamea, toarepua pu'kao wa'asi. Saukame itipirepua wa'asi. ⁴³ Waikao Eesusia pu'kao, no'anurerepua pu'kao ahpo ta'perachi, nape ute-waeme eee chaanesapa pahcha:

⁴⁴ —Nee. Ka'te aaata tuuyemitia muuua i'ka aamo ikiriao. I'kache iintopuapua muuua. Waami siimitia muuua napawikarichi neeseriosichi, pu'ka neeseriosio, pu'ka itapiti i'yetomitatiapua Moisetaru nuurari nuura, i'ka Riosi aamo yachapariawichioo. Wa'a ihsimitiamua tiameo, i'ka Riosi iintoriaopua amochio, yooma ti'tijoeri tetewimichiopua, aamoo saukamekopua wa'asi, pu'ka aamo repera kokoriaopua.

⁴⁵ Nape tijoea no'rashaapa yooma tuuyesirepua wa'a mochiwachio, yooma Riosi iintoretiaopua apochio, kaawe iintokao. Pukaepa neipao Eesusia, ka'chi iika te'ta ma'chiame pakime e'rarepua wa'a mochiwachio. Pukaepa oowera ma'chiche oojowirepua waikao ki tijoeekachiche. Nape ahkasi wa'aoi ahkaoi mochikame e'enaparetupua Waani keepumiaopua kahtiachi, tetewinariapa pu'kao.

2

Eesusia tu'wikame sautena (Maateo 9:1-8; Ruuka 5:17-26)

¹ Paikapi taawechiami neipamio Eesusia, eenechi pakirepua Kapenaauo. Waikao ti'tijoeria Eesusio aaata ta'pechi kahtiame inamukapao,

² ki ookapi napawirepua wa'ao muirachi, wa'a yeetarachio kiisi ojowime teererepua. Pu'ka napawikame ti'tijoerio Eesusia, wa'a ihsirepua masiteka Riosichi simiyame. ³ Wa'a teerenioi wa'ao, wa'a e'enarepua naao ti'tijoe aaata tu'ikame tijoe upakoame. ⁴ Nape tisia tahchiame weeriopa muirachio, ka'chi ikime erakoapaopua te'ta Eesusi kahtiachi pachanariaiopua ahpo kokoriame u'pariao, karijampa mo'moenarepua. Wa'a mo'moenasaapua, wahjonarepua Eesusi kahtiachi riisakao, wa'a ikisaopua wa'atipo tekipurepua kokoriameo, e'taparachi tekitoka. ⁵ Waikao Eesusia pu'ka kokoriameo, tisia paramekopua apochio, tisia tesiwa e'repakaopua pu'kao, chaanerepua tu'wikameo:

—Tisia aamo cheriwiame neeee. Wa'a e'rapa neeee, aamo sautenania, yooma aamo tatakoririaoiopua puhjeka.

⁶ Nape wa'ao ookapi iyoteri ti'tijoea, wa'a chiioipa Eesusio apoe te'ta cheriwio tuuyopa tatakorio, ki kaawe erakokaopua, chaachaparepua ahpoo: ⁷ “¿Achini iikai wa'a cheeka nayewame ihji tijoea? ¿Ki Riosikamera na'areka wa'a chiiamepu? ¿Ki apoekamerache Riosi cheriwiamepu tatakoritiameo? Riosi apoechekamera puuua, tatakorikame cheriwiamea.” ⁸ Nape Eesusia nane'riapa pu'kaopua apochi erakoao, chaanerepua:

—¿Achini iikai wa'a tiiame no'o erakoame eemea, kiisi no'o kaawe ihsio erakowao? ⁹ Ehsosao naaju, ¿ihtanakamera epeche ki tehkijuarepua naajuo: “Cheriwetiame itipimitia muuua aamo tatakoririao”, chaniwa,

naatikosaoipua naajuo:i: "Saukame werisikosa muuua", chaniwakosa? ¹⁰ Weh, ehpe wa'api aamo tetewitemania no'oo, te'ta utewari iiueemekopua no'oo, aaata te'ta tatakorikameoi, te'ta ahsieme saukame no'o itapitiamekoopua, te'ta tatakoritiameoi ahsieme cho'wetiame itipitiamekooipua.

Wa'a cheesaopua chaanerepua tu'wikameo:

¹¹ —Aamo chaanenane tu'wikame, saukame werisika, apecchunasa aamo ipetawao, oisika no'ramitia aamo petechio.

¹² Wa'a chaanetiache tu'wikamea, ikanati kaaweruma werisika ahpo petechi no'rarepua, ahpo ipetawaopua tiameo, mooketoka. Waikao wa'a mochikamea, ki Eesusichi na'arekamea, tahpitika tiiame peenia erapaka Eesusi iintoriao, cheriwema ki'yarepua Riosio, ki nu'uti peenia iintoriopua Eesusichio. Wa'a erakoapaopua chaachaparepua ahpoo:

—Ka'chitia taawechi tetewameai teemea, i'ka eee tiiame iintoniameo.

Eesusia, Reewi tewaniame yeetona

(Maateo 9:9-13; Ruuka 5:27-32)

¹³ Eesusia wa'a tiiame iintosaopua neipao, eenechi pa'wesue eenariamepua. Wa'a enasoopua pa'wesuweo, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiameo, napawiriamepua Eesusi eenariachio. Waikao Eesusia o'inerepua wa'a masitekao, apochi waapi enepakameopua keepumiao. ¹⁴ Ehjepamio masiteka kajusaa u'matosaaopua, Reewi tewaniame tewarepua, Arajeo taanara. Puuua toomi koparoaniachi yasariaipua, ya'yawichiwichio koparoaniachi

wa'a mochiwachio. Wa'a tetewikapa pu'kao, chaanere Eesusia:

—Nahpe no'o ahjama. Neeea aamoo, no'o masitewara enejeraninia.

Waikaopu Reewia pu'serepakapua Eesusi chiaio, ahjama simirepuia tiame wahjachitia, ahjama teetomia ahkaoi Eesusi simiyachio.

¹⁵ Neipapamio piie taawechio, Reewi ta'perachi koi'oio, Eesusia koi'rachi yasariaipua ahpo yeetoria ahjamao, wa'achi nokariaipua tiameo, muuwaeme ti'tijoe Eesusi keepupuame, Eesusi teetoachi pirenatukame. Wa'achi mochiriaipua tiameo Eesusi chokichio, ti'tijoe koparoame te'ta ya'yawichiwichio, wa'a ikisa muuwaeme wahjachi ti'tijoe tatakoriame, ki kaawe nokayame tetewiniame. ¹⁶ Iyoteri ti'tijoea, wa'a kahtiame tetewapa Eesusio, yooma pu'ka ki ka'karuma ti'tijoe ahjama koakao, puuuia iinatukerepuia Eesusi masitewarao:

—¿Achinikai aamo masitaria pu'ka ki ka'karuma ti'tijoeri ahjama koayamepua, pu'ka te'ta yawichiwichio koparoame ahjama, wahjachi ti'tijoeriopua tiameo, ki ka'karuma nokayame tetewiniame ahjama?

¹⁷ Pu'kao wa'a chaachapame inamukapao Eesusia, chaanerepuia pu'kao:

—Ki kokoriamea kihta nakiyamepua me'merikoo. Kokoriamekamera nakiyamepua me'merikoo. Neeea kokoriamekamera sautemia eenakamenia, ki kokoriameo ka'i. Neeea tatakorie kokoriamerakamera sautemia eenakamenia, kihta ahpo tatakorikame maayameopua, ka'i.

*Ki koi'wa Riosi iyoriwa yoraniame
(Maateo 9:14-17; Ruuka 5:33-39)*

¹⁸ Aaataa seenepi simiyame taawechi Waani ma'masitewarao, pa'parisero masitia na'naritoameapua tiameo, ki koi'wa Riosi iyoriwa nokayame tetewapao, Eesusichi e'enakaopua chaachaparepua pu'kao:

—¿Achinikai Waani na'naritoamea, pa'parisero na'naritoameapua tiame, ki koi'wa Riosi iyoriwa nokayamepua, nape aamo na'naritoamea, ka'í? ¹⁹ Wa'a chaanetiapao Eesusia, cheeka nehjiarepua:

—¿Toore aiwatariarepu nenewiwachi paa-jutetiamaea, aaata neewikame ahpo neewiriachi kahtioiopua pehjio? Ka'ipua, ohso kaawe yoomahka paajutetiamae, ta'iria ko'kopuamepua, ahkasi posaka. ²⁰ Puuu neewimerika tiiamea, neeepua, noochi paparamechio. No'o apecchunatiopa ki'tioiopua i'ka weeecho, waikaope noochi paparamea o'inemapua ki koi'wa Riosi iyoriwa yorasikao.

²¹ Waikao wa'a cheesespa Eesusia ahpo iinatukiameo, chaanerepua:

—No'o tewekachi apecchunatiopa, ehkoriami o'inia oochetiamae nokisitiamea toipuamepua wa'asi, weemera tiiame te'teretopuawichiopua, Riosichi kaawe te'terewaopua, aaataai ki koyacheme tiiachitiaopua oochetiamae wisasorio, weemera wisasori chuhchekao. Wa'a iintotioopua weemera wisasorie koyacheraa, chu'rupaka si'panameripua oochetiamae wisasorio. Wa'a iikapu oochetiamae wisasoria, epeche weere enepameripua yeewasipakao.

22 Wiino weemeraai, ki totoaniamepua oochetiamēe wichijarichioi. Wa'a iintotiaapu weemera winopatariai, tatateka si'panamaoipua oochetiamēe wi'chijario. Wa'a ikisoopua oochetiamēe wi'chijario, yooma na'itumeri wi'suka weemera winopataria, wi'chijaria tiame. Pukaepa weemera wiinoa weemera wichijarichi toaniamepua.

Eesusi na'naritoamea tiiriko muurara teh-punaria

(Maateo 12:1-8; Ruuka 6:1-5)

23 Piire taawe resipuwa taawechio, Eesusi tiiriko echichiami u'matoio ahpo ajawaria ahjamao, chorowapa puuua, tiiriko kumisiriaipua, muurara okisika. **24** Parisero ti'tijoea wa'a nokisiopa Eesusi ajawariao, iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:

—¿Achini iikai wa'a nokayame aamo ahjama ohjoamea, ki reesisenioi resipuwa taawechio, ihtaoi yooramekopua?

25 Nape Eesusia nehjiarepua pu'kao:

—¿Ki nane'riame eemea aamo ehkoriami Raawitaru iintoriao, ahpo ahjama nokisiame cho'chorowapasooipua piie taawechio? **26** Iweta Aawiatataruo te'ta neeseriosikoipua, ¿ki Riosi kaarichi pakika Riosi paaniwara ko'kakame puuua, Riosiwichio to'weniame tiopachio, ne'neseriosiche ko'komichioo? ¿Ki pu'ka paani uusa kipotekamepua tiameo ahpo ahjama nokisiriao, tisia cho'choroopaa?

27 Wa'a chaanesapao Eesusia, chaanerepua tiameo:

—Resipuniame taawea, ti'tijoewichio yachatiamepua, ki resipuniame taawekamera ti'tijoeri ye'kamichiopua. Resipuniame taawea, Riosie yachatiamepua. ²⁸ Pukaepa neee Riosie Tijoe Tijoetutetiamea, neekamera ye'kamepua, resipuniame taaweo.

3

*Tijoe sekachi chookopakame
(Maateo 12:9-14; Ruuka 6:6-11)*

¹ Neipao Eesusia, eenechi napawikarichi eenariaipua. Wa'a yasariaipua piiripi tijoe sekachi chookopakame. ² Nape wa'ao ihpueniame enere Eesusia, aaata resipuniame taawechi sautesoopua, wenejinaria. ³ Eesusia wa'ao, sekachi chookopakameo chaanerepua:

—Werisisa, i'wa weripamitia naasipa.

⁴ Wa'a ikisoopua pu'kao, wahja wa'ao, iinatukerepua cheeka:

—¿Ihtanakamera epeche kaawejoarepua, resipuniame taawechi yoraniaa, kaaweruma yoraniamekosa, ki kaaweruma yoraniamekosaoio? ¿Meriniamekooi, ahjateka newipateniakosaoipua?

Nape aapoeo ihchi itipirepua, kiisioi ihta nehjika. ⁵ Waikao Eesusia kiisi kaawe erapaka ahpo norikame ne'nepasaopua, tisia yuuwesiparepua, kiisi pahteka inamuamekopa pu'ka chaaniao. Wa'a iikaopua, chaanerepua chookopakameo:

—Ehsoo, riisasipaomua aamo seekao.

Waikaopu sekachi chookopakamea, riisasiparepua seekao. Ahpo seekache

riisasisipasopua, saukame itipirepua ahpo chookowao. ⁶ Waikao pa'pariseroa wa'a puuyasachepa puuuua, Eesusi ahpo merimia katewesirepua, Eeroremina chuchukuame ti'tijoe ahjama.

Eesusia muuwaeme masitena pa'wesuwe

⁷ Eesusia muuwaeme Arirea mochikame na'naritowae ahjamao, ahpo masitera yeekaopua tiameo, Arirea pa'wechi akiparepua. ⁸ Waika taawechiami Eesusiapao, kai waapisi nane'reriatiame enere puuuapa, tisia peenia ihsiaopua ahpo Riosi utewarieo. Pukaepa ahkaoi yomachiami mochikamea wa'a e'enariaipua Eesusi tetewika machinariapa. Puuu wa'a e'enakamea ihji enerepua: Uurea weeechi mochikame, Eerusareni mochikame, ahkasi Irumea mochikame tiame, wa'a ikisa muuwae tiame Oorani akichi cherayachimina ohjoeme. Wa'a e'nakame enerepua tiameo, Tiiro mochiwachiami o'inia e'enakame, Siironi mochiwachiami o'inia e'enakame tiame.

⁹ Pukaepa Eesusia wa'a pa'wechi asiaio, yomachiami weeechi o'inia e'enakame wa'a tewarepua. Waikao Eesusia, po'wachuwa nerokakera katewetiame iinuenurarepua ahpo masiterao, ki tahchika yasinariapa pu'ka tisia muuwaeme yomachi e'enakame masitekao. ¹⁰ Nape ki ookapi Eesusi kahtiachi e'enakaopua, Eesusichi aampa e'enarepua ahjachi ihchepanareka, ikanati yachapanariapapua ahpo kokoreka mochitoa, ki ookapi wa'asi sautekame inamukamekapua Eesusiopa. ¹¹ Puuu ti'tijoe ooweru tiame

nanaarari apochi mochitiamea, Eesusi tawemina chopokorieka aajapapua siinakokao, eee chaachapakao:

—;Muuupua Riosi tepoena o'nia eenakamea, apoe Riosi Taanara tijoe tijoetukamea!

¹² Nape Eesusia wa'a chaachapopa ti'tijoechi mochikame nanaarario:

—Ihchi mochika eemea —cheeka te'yarepua yooma tetewachio, ki nanaararie nane'repuawichiopua, te'ta aatanakoopua ahpoo.

Eesusi oosa mariki aampa ooka, uuka ajawaria

(*Maateo 10:1-4; Ruuka 6:12-16*)

¹³ Pu'ka nanaarari terisaapa Eesusia, teewi kaawieka tiiachi mooenarepua, paikapi ahpo masitera yeeka. ¹⁴ Wa'a yasipasaapua ookapi ahpo oowe e'reria uurepua, oosa mariki aampa ooka ti'tijoe ajawarepua, ahkaoi ahpo tehkiwa yorasia nokisimichiopua, Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatusikaopua.

¹⁵ Pu'kao ajawasaapa, ahpo Riosiwari utewari yahcherepua, pu'kao pu'ka utewarieo nanaarari puuyanasimichiopua, ti'tijoechi muikameo.

¹⁶ Ihjipu oosa mariki aampa ooka uutiamea: Siimoni, pu'kao Peero tewatiame tiame;

¹⁷ Saantiao, Sewereo taanara, wa'a ikisa Waani, Saantiao poonira, pu'ka ookao Waanereje teewatanime tiame, Te'oni Tatanaraa cheeka chaniwame; ¹⁸ Anteresi, Eeripe, Waatorome, Maateo, Toomasi, Aakowo, Arajeo taanara; Taareo, Siimoni, Kaanani ohjoekame tijoe;

19 Uurasi Ihkarióte tiame, puuua neipao Eesusi ki ka'karuma ti'tijoechi nehjakame.

Satanasichi o'inia eenameko tuuwame Eesusi utewario

(Maateo 12:22-32; Ruuka 11:14-23; 12:10)

20 Wa'a iintosaapa Eesusia ahpo ajawaria ahjamao, ahpo checherepachi no'rarepua ko'komia. Nape wa'apechi ajasitioio, ki ookapi mochiriopa wa'ao ka'chi iika ko'kome teererepua. **21** Eesusi tetejimaraa wa'a inamukapao Eesusio, wa'a e'enariaipua i'tomia, ki inatameka ihsiopa, ki ookapi ti'tijoeri ku'inarekao.

22 Iyoteri ti'tijoe Eerusareni o'inia e'enakamea, chaachaparepua:

—Ihji Eesusia, te'ta Weseu Satanasi utewarira yahchamepua apochio, apoe te'ta na'arari teekora. Pu'ka utewarie puuyachamepua na'arario, ti'tijoechi muikameo.

23 Wa'a chaachapopa pu'kao Eesusia, waapi ahpo ajapanurerepua, chaanenariapa. Wa'a ikisoopua chaanerepua:

—¿Achini iintoka ma'chipatapu Satanasia, ahpo wa'apio? **24** Aaataai yawichia ahpo wa'apichi nasiwamea, ahpo wa'api soopameripua. **25** Aaata ahpo ta'pechi mochikamea, ahpo ta'pechi mochikamechi nasiwasisaa, ahpo wa'api soopameripua. **26** Satanasiai ahpo wa'apichi nasiwasisaa, ahpo wa'api soopameripua, wa'atiao ka'chi iika ahjakame weritomeripua ahpo yawichituwachio.

²⁷ 'Aaata tijoe utewaeme enesoo, aaataai ka'chi iika ichikonemeripua ta'perachi pakikao, ki o'yesaapua pahchao.

²⁸ 'Neeea i'ka no'o chiaiao, te'ta pichiwa chiiamepua: Yooma aaata tijoea oowitiamea tiameo, ihtaoi ahpo ki kaawe iintokaio, ihtaoi ki kaaweruma cheekaio, cheriwepuame tiamepua; ²⁹ nepe Riosi Riosiwaru ahpo chaania ki e'wekamea, ka'chitia cheriwepuamepua, ka'chitia cheriwepuamepua tatakoririao, ki itayamekapapua ahpo cheriwepuameo. Puuu aaata wa'a tiiamea, wa'api teeka itipimeri puuua tatakoriekao, ahkasi ki wahjiamesi.

³⁰ Wa'a cheeka ahpo nehpupare Eesusia, We-seu riaorósiwarira apochi iinueko tuuwao.

*Eesusi poponira yeeyera tiame
(Maateo 12:46-50; Ruuka 8:19-21)*

³¹ Wa'a ihsioi Eesusio tisia naanasoti oika ti'tijoeri sautekao, ma'chi werika Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira ahjamao pipinira tiame, paaenurerepua Eesusio. ³² Waikao wa'a mochikamea Eesusi norikame, Eesusi paaewa inamukapaopua, chaachaparepua Eesusio:

—Aamo yeeyea aamo poponi pipini tiame ahjama, aamo paaechanipua waami ma'chi.

³³ Nape Eesusia, cheerepua:

—Aa no'o tetejima, ¿Aatanakamerajuarepu no'o yeeyea, no'o poponia pipinia tiameo?

³⁴ Waikaopua ahpo norikame mochikame ne'nepakaopua, chaanerepua:

—I'wa mochikamerapu no'o yeeyea, no'o poponia pipinia tiame. ³⁵ Aaataai Riosi e'ra

yooramea, no'o yeeyekaite puuua, no'o pooni,
no'o piini tiame.

4

*Echayame masiteniame wa'achitari
(Maateo 13:1-9; Ruuka 8:4-8)*

¹ Piirechi taawechio Eesusia eenechi pa'wesue o'ineriaipua masitekao, wa'a kahtiachio tisia muuwaeme napawiriaipua tiame. Waikaopua pawekakerachi mooenasaopua pa'wechi chuhkuamechio, wa'a yasiparepua waikao. Wa'a ikitioopua ti'tijoeria, waapi ma'chi ajapare puuua, pa'wesueo. ² Waikao wa'a yasaka Eesusia, itapiti wa'achitarichi masiterepua, muuwaeme itapiti Riosichi simiyame masiteniame. Pu'ka masitewachio cheerepua:

³ —¡Eeme ti'tijoee ooweru tiame, keepumitiao pahchuuu!

Wa'a cheesao o'inerepua ti'tijoeri i'ka eee cheeka wa'achitarichi nayewekao:

—Aaata tijoea wahka wasachi echimia simiriataipua. ⁴ Puuua echimia simiyai oooechi ruhjiteriatapua ookapi iimori. Pu'kao tuchikia, wa'a e'enaka yooma pepeka ko'kariatapua pu'kao. ⁵ Wahjachi iimoria, waitiame kahtiachi weee echariataipua. Puuu iimoria ku'we yaupariatapua yaupao, nape ki tunakame yasariopapua weeee, ⁶ taaa machenasaapa taipakopao, wakipateriatapua pu'kao, ki teeresi naawaeriopa pu'kao. ⁷ Wahjachi puuu iimoria wehchaekachi

ruhjiriataipua. Puuua yaupariatapua yaupao, nape wehchae si'riputiapa mo'porepakao, wa'atia wakipariatapua kihta taakeka. ⁸ Nape wahjachi iimoria kakupa weeechi ruhjikamea echitiaio, ka'karuma yaupaka weweripasaopua, ki ookapi taakeriatapua. Ihji muurara pachitariaa, piire weerewa aampa oosa mariki pahchitariatapua, piiripi wa'api pahchira echitiaopua. Wahjachi pipiripi iimoria, pa'paika weerewa pachitariatapua muuraraa; epeche wahjachi iimoria, pipie siento pachitariatapua muuraraa, pipirepi pahchira echitiamea.

⁹ Wa'a tiiame wa'achitarichi nayewasaapa Eesusia, chaanerepua ahpo masitiao:

—Nahkaesaa eeme, pahteka inamupuapua pu'kao.

*Aatia ttiachipa wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 13:10-17; Ruuka 8:9-10)*

¹⁰ I'ka wa'achitari Eesusi naewaka kajusoopa, wa'a muuwepariame ti'tijoeria, nonowarepua waikao ahpo petechiami. Ehjepamio Eesusi piineri itipisoopa, paikapi Eesusi masitia keepuamea, puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaapua tiamea, iinatukerepua Eesusio, ih-tana cheeka cheeriopua Eesusio, wa'achitarichi nayewakao. ¹¹ Waikao Eesusia eee cheeka ne-hjiarepua pu'kao:

—Neeea pu'ka ti'tijoerio wa'a cheeka nayewakamenia wa'achitarichichio, aatiatanariapa pu'kao, no'o te'ta masitia pichiwa pahtenarewa ne'nenariapa pu'kao. Aaata aamochitia te'tiameopua, te'ta Riosi ye'karichi

muinariameopua, Riosia ki wa'achitarichi ma'chiame aamo tuuyamepua aamoo; nape neeee pu'kao oowera keepumia e'enariame nane'riapao, wa'achitarichi nayewekania pu'kao, kihta Riosichi simiyame pepeninariapa e'enakame. ¹² Puuu wa'a te'teriamea, ne'niaio ki ma'chiriame itipimeripua, keepuaio kihta pahtemeripua. Wa'a te'tiapa puuua, kiisi ahpo tuuyamepua Riosichio, ahpo ki ka'karuma nokariao, ahpoo Riosieo, ahpo cheriwepuawichioopua.

*Eesusi echiwame wa'achitaka nayewani
(Maateo 13:18-23; Ruuka 8:11-15)*

¹³ Eesusia chaanerepua waikao:

—¿Kiisi pahteka inamukame eemeai, i'ka no'o wa'achitarichi nayeweriao? Wa'a teeresaa eemea, ¿achini teeka pahteta eeme wahjachi wa'achitari no'o nayewamiaopua meeriamahkao? ¹⁴ ¡Nee! Puuu echayame no'o nayewaria wa'achitarichio, Aaata iimori echayamepua, Riosi ka'karuma tuuyewari echisiamepua. ¹⁵ Puuu iimoria, Riosi ka'karuma tuuyewaripua, ti'tijoeri keepua. Puuu iimori echayame echiwachi ruhjikamea, ti'tijoeri iikarachi echitiamepua. Paikapi iimori echayamee pooechi ruhjitetiamea, ti'tijoeri peewame iikaemechi ruhjikamepua. Puuua, Riosi chiia keepunapua keepuao, nape Satanasia ikanati wa'a eenaka yooma u'yamepua, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewari keepuria. ¹⁶ Wahjachi iimori e'peekachi ruhjitetiamea, kaawe e'raka keepuamepua keepuao Riosi

tuuyewario, nape ki tehpesi simiyamechi wekatiamepua, ahpo keepuriao. ¹⁷ Puuua itapiti aiwateniaapua Riosiwichioo, ikanati toayamepuia ahpo paparario, kihta teeresi naawaekapa Riosi kaaweruma tuuyewarichio. ¹⁸ Wahjachi iimori wehchaekachi ruhjikamea, naatiju puuua, i'ka weeechiche iintuame tisia weemuniame. Puuu ti'tijoeria pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewari kaawe keepuame keepuao, ¹⁹ nape epeche ahpo erakoaeopua i'ka weeechi iintuamechi itapitio, ahpo si'ripuamepuia, tahpitika erakoamekapa puuua, toomichio. Puuua yooma ihtaoi iniwaeka mochinariamepuia. Yooma ihji wa'a tiame mu'ipakamea ahpo iikachio, yooma apochi si'ripukao, kihta taakiamepuia apochio, Riosiwichio ka'karumaopua. ²⁰ Nape puuu iimori kakupa weeechi ruhjikamea, ti'tijoeri ka'karuma iikaemechi ruhjikamepuia. Puuua kaawe e'raka keepuamepuia Riosi kaaweruma tuuyewario, te'ta pewatiame apochi itipiteka. Wa'a iikamea, kaaweruma taakiamepuia Riosiwichioo, tiiriko echitiame muurarachitia. Ookapi ihji tiiriko muuraraa, piire weerewa aampa oosa mariki pachitakamepuia; wahjachi ihji tiiriko muuraraa, paika weerewa pachitakamechitia tiame; epeche wahjachi ihji tiiriko muuraraa, ahkasi piire sientooi pachitakame.

*Tahjera wa'achitarichi nayewatiame
 (Ruuka 8:16-18)*

²¹ Eesusia chaanerepua tiameo:

—Riosi tuuyewaria, itapiti tahjeraka tiiame puuua. ¿Aatanana noriwi weratare itapiti ahpo tahjerao, e'tapara teereopua, itapiti kaa-jonitere noriwioipua? Aaataai ki wa'a iintomeripua. Ohso kaawe te'pa werameri puuua, weeresi tahjemichiopua pu'kao, weeresi uutapamichio pu'ka tajayao, weeresi tetewipuawi-chiopua. ²² Wa'achitia Riosiai wahka taawechiamio, yooma ahpo teteiwachi toapamapua, yooma ihta inasotiame toatiameoipua, yooma ihtaoi ti'tijoe ki ka'karuma noonowiriaopua, ooweruoipua tiame. ²³ Eemea inatame enesaa, pahteka inamumitiapua pu'kao.

²⁴ Eesusia wa'a cheesaa, chaanerepua tiameo:

—I'kao eemea, te'ta inataka inamumitiapua: Kehkisa aamo nakika mochitokamea Riosichi, pu'kachi kehkisa kiapuamepua eemea Riosieo, itapiti te'ta Riosichi eenameopua kaaweruma, nape u'matiame epeche kehkisio. ²⁵ Riosie kiatame iiwuemeopapua, epeche pehji kiapuamepua, i'wa weeechi no'o enasoopua; nape kihta ini-waemeopua Riosie kiaretiao, ahkasi teesa iin-uekaoi i'ka weeechi ahpo iinuekao, yooma u'yejuamepua, no'o tewekachi Noonoeopua, kisi kihta tooeka, no'o tewekachi o'inia eenechi enasopao.

*Imori weweripari nayewaniame,
wa'achitarichi*

²⁶ Eesusia chaanerepua tiame:

—Riosi ye'karichio, tijoe echariaka tiiamepua.

²⁷ Echakame kohchioipua, pusakame kah-tioipua, puuu echitiame yaupasaapua, tukaooi

taaweo i tiame, naapi simitiamepua weweripakao, pu'ka echakame ki teteoiopua. ²⁸ Riosi ih-simepua yaupatekao, weweripatekaopua tiame naawaepatekaopua, neipao muuraetepamepua, pu'ka muurara pachitasoopua, iwapatiamepua. ²⁹ Pu'ka tiiriko pahchira iwapasoopua, ahsepakame puuua ohsae tehpunaka i'ipapuachio.

*Wacherai kuuu pahchira wa'achitari
(Maateo 13:31-32; Ruuka 13:18-19)*

³⁰ Eesusia eenechi chaanerepua:

—¿Ihtanaka tiiame ohjoarepu Riosi ye'karia?
¿Ihtanaka tiiame teemea Riosi ye'karichio?
³¹ Aa, wacherai pahchiraka tiiame puuua. Kaawe inataka ne'nemitiaomua wacherai kuuurao. Kiisi werumakaipua pahchirao, ki nu'nuti weripamekai tiiamepua kuuuraa, ³² echitiaapa, kii ookapi atowatatepua, ahkasi tuchikioi ahjachi tatasotachi. Wa'achi tiiame Riosi ye'kariai. Ki weruma o'inekaipua, ki nu'uti mehtamepua.

*Eesusio aatia tiiachipa, wa'achitarichi nayewia
ti'tijoerio*

(Maateo 13:34-35)

³³ Eesusia, weeka tuuyewari masitere puuua wa'achitarichio, ki tehki erakoka pahtemichio ahpo masitiao. ³⁴ Kihta masiterrepua pu'kao, ki wa'achitarichi ku'ikao; nape ahpo wa'api ajawariao, piineri ahpo ahjama mochikoio, tisia tehki tiiamekopua pu'ka masitiao, yooma kaawe ma'chiame tuuyerepua pu'kao.

*Eesusi eeka teeweteria, pa'wechi
(Maateo 8:23-27; Ruuka 8:22-25)*

35 Pu'ka wa'api taawechi tukao, Eesusia chaanerepua ahpo ajawaria masiterao:

—Paaō siimpapuamepua ehpeo, paonamina pa'wechi.

36 Waikao masiteraa wa'a toisapa ti'tijoerio, paonamina i'torepua Eesusio, wa'api pu'ka pawekakera Eesusi kahtiachi. Wahjachi pawekakeraai pukamina chuchutorepua tiame.

37 Wa'a nokisioio, ki nu'uti eenare yu'kia ki nu'uti ejekja. Waikaopu pa'wea pe'kokao, aampamisi chi'posirepua pawekakerachio. **38** Eesusia wa'a ikinioio, kochipariaipua pawekakera wasichitu poika, itapiti mo'teka. Nape ma'masiteraa tahpitika ikiyapaopua, pusaterepua pu'kao chaaneka:

—¡Masitári, Masitáriii! ¿Kiisi ka'chi e'ramemua taamo piwitewioio?

39 Waikao Eesusia werisika teeweterepua eekao, pa'weopua tiameo, chaaneka:

—¡Muuu eekáaa, ikanati teewésaaa! ¡Neeroi pe'koniai, mooena manipásaaa!

Wa'a chaanetiapa eekaa teewerepua, yooma yuuweeme itipika. **40** Wa'a iintosaapua ahpo masitera ajawariao, chaanerepua:

—¿Achinikai majayame eemea? ¿Kiisiki parame eemea pehji, noochio?

41 Nape aapoeo, Eesusi iiatoria tíisia seewepakamekapapua Eesusio, kiisi nehjiame erakorepua. Pukaepa aapoeo, poanachi ahpo chaachaparepua:

—¡Ihtana tijoe naaju ihjia, eekaeoi e'weniamée, pa'weeoipua tiámé?

5

*Tijoe na'arari yahchame Eerasa ohjoeme
(Maateo 8:28-34; Ruuka 8:26-39)*

¹ Wa'a nokisika paonarepua wa'a neero-chio, Eesusi paonamina i'tokao, wa'ao Eerasa weewachi e'enarepua. ² Wa'a paonamina tek-isochepe Eesusio, aaata naaeparepua pu'kao itapiti na'ararie keewakame. ³ Ihji tijoea wahji-pame toaniachi ohjoeme eneriaipua. Puuua aaataeoi ki yuuyumpaniame eneriaipua mooena yahchakao, kaarenaeoi o'yekao. ⁴ Puuua ki ku'itapisi kaarenae o'yeniaeipua tarachio sekachiopua tiame, yooma tetepunasa siisimiriaipua, yooma pipiripi pihtunaka ihpapasa. Wa'a ihsiamekopa pu'kao, ka'chi yorame erakoreti-aipua wa'asi, wa'a mochikameeopua ti'tijoeri. ⁵ Wa'a iintosaapua yooma tukawari ojowiri-aipua, mukuteso wahjipame toaniachi siinakao, kaawichiami oikaopua tiame, temosochiami tiame momotochisika, tisia kokosa ijikisika. ⁶ Ihjia wa'a eename tetewapa Eesusio, mehka ihtoi u'masika eenakao, chopokorieka weripakaopua chokichi, ⁷ chaanerepua Eesusio, ki ku'ita sisinaka:

—¡Eesúiii, te'ta te'pa eename Riosichiii, ka'te no'o te'ta kokosa yoramitiamua! ¡Neeea aamoo te'ta tesiwa cheeka aamo itaniamepua, ka'chi no'o yoramichiopua kokosakao!

⁸ Wa'a cheeka nayeware na'arari tijoechi kah-tiamea, Eesusie eee cheeka teritiamekapaopua:

—¡Muuu na'arari tijoeturi, ikanati machenasa muuua pu'ka tijoechio!

9 Eesusia terisapaopua pu'ka na'arario, iinatukerepua pu'kao:

—¿Achini teewaeme muuua?

Waikao na'araria nehjiarepua cheekao:

—Reejioni tewaniame neeee, kii ookapi na'arari tijoeturikapa.

10 Waikaopu nanaarari tijoechi mochikamea, naarachecka itaneriaipua Eesusio, ki se'wiami ahpo uhjurapuaichiopua wa'ao. **11** Nape wa'api wa'a kahjena kaawichiamioio, ki ookapi koowi ohjopa wa'ao, **12** wa'a ahpo uhjururanurare nanaarari ti'tijoeturia, eee chaachapaka:

—Wa'a pu'ka koowichioi taamo uhjuramitipa, wa'a pukachi taamo muimichiopua — chaachaparepua.

13 Waikao Eesusia wa'a uhjurarepua koowichi. Wa'a uhjuratiapa nanaararia, pukachi muirepua koowichi, tijoechi puuyanatiapao. Waikaopu ooka miiri ahka koowia, pu'ka nanaarari apochi muitiaapa, tahpitika noonoikao, ki muenati ujumarepua tekoratamio. Wa'a noonowikaopua, yooma wahjiparepua tekoratatipo ruhjika, pa'wechi neerochi ruhjikapa, si'rika.

14 Waikaopu koowi inatiamea, ahpo mochiwachi ujumasirepua yooma tuuyemia mochiwachio, yomachi o'okapi mochiwachiamioopua tiame. Waikao yooma wa'ami ohjoemea, wa'a e'enarepua pu'ka ikitia ne'nemia. **15** Ajasisaapa Eesusi ihsiriachio, puuu nanaarari tijoeturi iinueriamea pa'akachio, ehpeo yachapakame yasarepua wa'a Eesusi ihsiacchio, kaaweruma wakiraeka wa'asi. Waikao wa'a e'enakamea wa'a iintoriopua Eesusio, tisia seeweparepua

pu'kao. ¹⁶ Puuu pu'ka yooma wa'a ikitiame tetewikamea, yooma tuuyerepua wa'a e'enakame ne'nemiao, aachin teererio puuu tijoe ki ookapi nanaarari apochi ohjoeriao, koowioi achipu noonowiriopua tiameo. ¹⁷ Waikao wa'a e'enakamea wa'atiame tuuyetiapa Eesusi iintoriaopua tiameo, tisia seewepakaopua Eesusio, utewaeme itanerepua chaachapakao:

—Se'wi siimitiamua i'wao, sewinachiami akipaka.

¹⁸ Ehjepao pawekakerachi mooenoi Eesusio, puuu na'arari apochi ohjoeteriamea, utewaeme itaneriaipua Eesusio, ahpo yeetomichiopua ahpo simiyachio. ¹⁹ Nape Eesusia ki e'rapa chiaa, chaanerepua pu'kao:

—Muuua no'ramitiapua ohso kaawe, aamo pehtewachi aamo tetejimachi. Muuua aamo ta'pewachi asisaapa, yooma tuuyemitiapua pu'kao, Riosi amochi iintoriao, achini iintoka Riosio, aamo tesiweriopua.

²⁰ Waikaopu tijoea, ahpo petechi no'rashaopua, yomachi Reekaporl weeechiami mochiwachi oirepua tuukao, yooma ihta itapiti ahpo Eesusie, kaawe iintoretiaopua. Waikao mochiwachiami ohjoemea, tisia peenia e'reka inamurepua Eesusi iintoriao.

Airo tewaniame maarara; Aaata oowitiame Eesusi wisasoriwachi ihchepakame tiame

(Maateo 9:18-26; Ruuka 8:40-56)

²¹ Eesusio eenechi pe'ku paonasoopua pa'wechion, muuwaeme napawirepua pa'wesuve tekiriachio. Wa'a neerosue kahtioi Eesusio, ²² wa'a eenarepua aaata tijoe Airo tewaniame,

puuua wa'a mochiwachi napawikarichi paamiratuame enerepua. Wa'a tewakapa Eesusio, chopokorieka weripaka taweminao, chaanerepua Eesusio:

²³ —Paamira, tisia yaapi e'raka eenakamene amochio, amori mukuyame teekane no'o maara petechi. Wa'a simika ahjachi seekarepajeraninia saumichio, ahjame weritomichiopua pehjio.

²⁴ Waikao Eesusia wa'a simirepua ahjamao. Nape pooechi nokisinioio, muuwaeme tahchiamē ajatoriaipua Eesusichio. ²⁵ Wa'a naasipa muuwaeme nokisiniachioipua tiameo, wa'achi weritoriai aaata oowitiameai, erawisu kokorime. Puuua wa'a teerekaopua, oosa mariki aampa ooka paaumpari wa'a tiiame enerepua wa'asi. ²⁶ Ki ku'witapi aiwakame eneriaipua wa'asi, ki ookapi me'merikochi oyai wa'asi, wa'api teerekame eneriaipua, kihta sauca, ki ookapi toomi na'atakaiopua. ²⁷ Ihji oowitiamea, Eesusi sautiame inamukapaopua, wa'achi eenakame eneriaipua, Eesusie sautetiamē itipinariapa tiame. Pukaepa Eesusi ahjama nokisiachi ihtoaiopua naasipao, Eesusi wisasoriwarachi ihcherepua, káátisia saunareka. ²⁸ Ihjia wa'a e'raka ihchepasaapua Eesusi wisasoriwachio, saukame itipirepua: "Eesusi wisasoriwachio, saukame itipimania", e'rakapa. ²⁹ Wa'a e'raka ihchepasaopua Eesusi wisasoriwachio, saukame itipirepua ikanati. Ikanati teewekame saaerepua ahpo erawisua. ³⁰ Waikao Eesusia ahpo utewari u'yetia saaekapao, ku'rika chaanerepua apochi tahchiame muuetoao:

—¿Aatanapu noochi ihchepakamea, wisasori-chio?

³¹ Nape masiteraa chaachaparepua:

—Nape Paamira, tetewameai muuua amochi tahchiame ajatonio amochi ijichepaka, ¿iinatuki-amemua: “¿Aatana noochi ihchepakamepua?” —cheeka?

³² Wa'a cheesesapa Eesusia, neneku ne'nesao, apochi ihchepakame wisasoriwachi ne'neparepua oowitiame. ³³ Waikao oowitiamea ahpo nane'retiamekapaopua Eesusieo, chachapia ihsika majakao, chopokorieka weripakaopua, apoe ihsirio tuurepua. ³⁴ Waikao Eesusia chaanerepua oowitiameo:

—No'o maalala, saukame itipikame muuuapa, noochi te'ta paparakamekapa. Wa'a chaanesaapa chaanerepua tiameo: Kaawe eratoka ehpoo, no'ramitiamua aamo petechi.

³⁵ Iiweta Eesusi oowitiame naewaka ihsiao, wa'a e'enariame aaata kooriaa, Airo ta'perachi o'inia e'ename. Puuua chaachaparepua Airoo:

—Aamo maaraapa, kiterepakamepua wa'asi. Kihtawichio noonotepuame taamo Paamira masitaria wa'asi, taamo ta'pechi siimichioopua wa'asi.

³⁶ Nape Eesusia wa'a chaachapoiopua pu'ka kooriao, chaanerepua kuita noonorao:

—Ka'te paache yuuwesipa muuua, te'ta parapuachepua muuua, Riosichio.

³⁷ Waikao Eesusia ki yeetokaopua wahjachio, naatiche i'toka simirepua, Peero, Saantiao, Waani Saantiao poonira tiame. ³⁸ Ehjepamio, Airo ta'perachi ajasitioiopa, ne'ku ohjoame

tewarepua wa'a mochika inatiameo, weeru chaachapaka naarakokao. ³⁹ Waikao Eesusia yooremina pakisaapua kutewe po'yachio, chaanerepua wa'a po'yachi neesetoka mochikameo:

—¿Achinikai naarakoame eemea? ¿Ki oowera wa'a tiiai tiiamepua kochikache? Kiisi mukukamekaitepua.

⁴⁰ Nape wa'a chiiopa Eesusio, a'acheretupua wa'a mochikameeopua chokichi. Wa'a cheesesao Eesusia yooma puuyanarepua wa'a neesetoameo, ma'chisi machenaka tiame. Waikaopua pu'ka kutewe noonorache i'tokaopua yeeyera tiame, ahpo ahjama ohjoameopua tiame, eenechi pakirepua yooreminao, kutewe po'yachio. ⁴¹ Pu'kao sekachi chapikao, cheerepua:

—¡Talita, cumi! —eee cheeka chaniwamepua: ¡Kuita, aamo chaanenane, werisi!

⁴² Waikaopua kutewea oosa mariki aampa ooka paamuamea, oijenarepua eenechi ah-jaka. Wa'a iika werisisaapua, oisirepua eenechi. Puuu a'achekamea waikao, sewina ijikirepua tisia kaawe erapaka, tisia peenia tiame tetewa Eesusi iintoriao. ⁴³ Nape Eesusia waikao pu'kao, utewame chaanerepu pu'kao, kiisi ahpo tuupuaichiopua wa'a ahpo iintoriao, aaataoi. Waikao Eesusia, pu'ka kutewe ahjatesaopua, ko'kotenurarepua pu'kao.

6

*Eesusi Nasare mochiwachi ihsia
(Maateo 13:53-58; Ruuka 4:16-30)*

¹ Wa'a o'iniao Eesusia, ahpo weewachi no'rarepua ahpo masitewa ahjamao. ² Wa'a asisaapa ahpo weewachio, resipuniachi taawechiopua, wa'a napawikarichi o'inerepua masitekao. Wa'ao Eesusi keepukamea, ki nu'uti peenia erakokaopua, chaachaparepua ahpoo:

—¿Akatia tísia penipakame ohjoare ihji tijoea, i'ka itapiti ki ookapi peenia ihsawaopua?
³ ¿Naakona ki naatikosapu ihji tijoea, kapintero Maaria taanara? ¿Ki Aakowo pa'chirapu ihjia, ki Oose, Uurasi, Siimoni tiamepu tiamea, pu'ka poponirapuua? ¿Kikosa ihji tijoe pipiniraa, i'wa ohjoemepua tiame taamo ohjoekachi?

Wa'a chaachaparepua ki kaawe e'erakoapa Eesusi masitiao, kiisi paparaniamekapa Eesuschio. ⁴ Waikao Eesusia wa'a chaachapame inamukapaopua pu'kao, chaanerepua:

—Yomachi yooreka tetewiniame Riosi nayewatuamea, nape ahpo ohjoekachiopua ka'i, ahpo tetejimarichioi, ahpo wa'api petechioi.

⁵ Pukaepa kihta a'chi ihsime e'rarepua wa'ao, ihtaoi peenia ihsawaopua Riosieo. Wa'a mochikameo kiisi pichikenariopa apochio, paikapioi sautesa kokoriame, u'matorepua wa'ao. ⁶ Wa'a te'tiopa Eesusia wa'ao, kiisi kaawe eratoka u'matorepua wa'ao, eee tiiame inatasika pu'kao: “¿Naakona ahkasi wa'a te'tiame ihji ti'tijoeria?”

Waikao Eesusia wa'a o'inia u'matosapao, yooma wa'ami waapiami simiterepua masitekao, Riosi ye'karichi simiyame tuuyewariopua, ahkaoi ahkasi ti'tijoeekachisi, mochiwachiamio.

*Eesusia ahpo ajawaria, Riosi ye'karichi simiyame masitemichio uhjurani
(Maateo 10:5-15; Ruuka 9:1-6)*

⁷ Ihji Eesusia ahpo ajawariao kaawe tuuye-saopua pu'kao ahpo yoramiao, o'okache uhjurarepua mochiwachiamio, ki ka'karuma tijoe-turi puuyanemichiopua, ti'tijoechi mochikame.

⁸ Ahpo siimpachiwichio kihta i'toka siimpanurerepua, teesorache makoka ahpo sekachio, kihta mokewarioi i'tokaopua, nutukaoi kihta i'toka, toomioi kihta i'toka ahjae taripuameo,⁹ kaakaoi ahpoche chuhchaka ohjoa i'tonurerepua, waki-raoi ahpoche chuhchaka oiya i'tonurerepua.

¹⁰ I'kao eee chaanesa uhjurarepua tiameo:

—Aaata ta'pechiami ajasisaa, wa'ache mochisa uumatomitiapua wa'ao. ¹¹ Wahka pirenachi mochiwachi aamo ajasiriachio, ki kaawe aamo uutioopua ki inamunareka aamo masitio, puuyaasaapua wa'ao, aamo tarachi pechichisa uumatopuapua wa'ao. Wa'a aamo noonoipuapua, nane'remichiopua pu'kao, ki kaawe erakoka aamo uumatoamekopua wa'ao, aapoe nane'remeripua epeche ahpo ikimeriopua aiwari kokosario ki Soorama Oomorachitia, kiisi inamunarerio, aamo Riosi kaaweruma tuuyewario.

¹² Waikao Eesusi ajawatiamea siimpasaapa, yomachi sisinamurepua Riosi kaaweruma tuuyewario, Riosichikamera e'enamichio paajuteka, yooma apochi ki kaaweruma tiiao, Riosichi tusa pichiwa toinariameko tuuka, yooma ahpo ki kaaweruma noonowiriao, cheriwepuawi-chiopua. ¹³ Puuu Eesusie uhjuratiameapua

tiameo, ki ookapi nanaarari puuyanarepua ti'tijoechio ooweruchiopua tiame, kokoriameoi ki ookapi sauterepua Riosi utewarieo, ooriwo nerosowi chuhchesika.

*Waani Paatori meritiam
(Maateo 14:1-12; Ruuka 9:7-9)*

14 Te'ta Eerore yawichia, Eesusi tísia sautiame inamukapao, tísia Eesusi nayewaniame yomachiamio, tuuyerepua mochiwachi mochikameo:

—Puuu Eesusi tewaniamea ti'tijoeeo, Waanikotinia Riosi nayewatura eenechi ahjakame, pukaepa sautewa utewari iinuemepua.

15 Nape aaata wahjachia chaachaparepua ti'tijoerio:

—Ka'i ki puuupua. Eeriakamera puuua, eenechi i'wa weeechi eenakame.

Wahja wahjachia tiame, chaachaparepua:

—Naatikamera puuua, aaata ehkoriami Riosi nayewaturao, i'wa weeechi eenakame.

16 Nape Eeroreea wa'a chaachapanioiopua, cheerepua ahpo chokichi mochikameo:

—Ka'chitia piirechipua. Waanitarukamera puuua, te'ta pichiwa, pu'kao nooe mo'ora teh-punenureria, ehpeopua eenechi ahjakame.

17 Eeroreea, Eroria iintowachi karichi yahchakame eneriapua Waanio, kaarenae o'yeraeka. Eeroreea Eeripe uupira ahjama neewikame eneriapua, ahpo pooni uupigeria.

18 Waania Eeroreo chaanekame eneriapua:

—Muuua aamo pooni uupirao, kiisi uupi-etame teereriaimua, wa'a iintokapao muuua, kiisi kaawe iintokamemua Riosichio.

¹⁹ Pukaepa Eroriaa Waanio, nekamuchiamē eneriaipua pu'kao, merinareka tetewame, nape ka'chi ikime e'rariaipua wa'a e'raio. ²⁰ Eeroreapua Waanio, Riosi nayewaturakopaopua pu'kao, seeweka tetewame enerepua pu'kao, Riosie kaaweruma tijoekopaopua tiame. Wa'a ttiachipa seewiaio, ka'chi yorapuawichio neesetoriaipua Waanio.

Ki kaawe pahtiaipua Waani chiaa Riosieo, pu'sereka keepuame eneriaipua Waanio. ²¹ Nape Eroriaa, tewarepua piie taawechi ahpo iintomiachio, Eerore ahsepatioipua paamupari pahko. Eerorea yooma paajuteriaipua waikao ahpo ye'karichi yawichituameo, Arirea ohjoeme tiámé, weruma te'teriame ti'tijoeri. ²² Eroria maararaa yawimia pakiriaipua pahkochi koi'rachiopua, Eerorea tísia pu'serekapa pu'ka yawiriao, yooma wa'a mochikame inamuachio, chaanerepua ahpo piisi maarao:

—Ihtaoi aamo no'o itanesoo, aamo kiamania, ²³ ahkasi no'o nuurari naasipasioi yawichiwa.

²⁴ Waikao piisi maararaa, ikanati ahpo yeeyechi simikao, iinatukerepua ahpo yeeyeeo ihtana itanejeraopua yawichio. Waikao yeeyeraa chaanerepua:

—Waani Paatori mo'ora itanemitiapua.

²⁵ Waikaopu Eroria maararaa, yaapi eenechi pakisaopua yawichi kahtiachio, chaanerepua pu'kao:

—Ehpe wa'api no'o kiajereninia pehtorichi yachasao, Waani Paatori mo'ora tehpunasa.

²⁶ Waikao yawichia wa'a chiiopa ahpo pis-i maarao, tisia iiyana eraparepua apochio. Nape yooma paajutetiame inamuachi wa'a cheekamekapaopua, ka'chi ikime e'rarepua ka'itanariaio. ²⁷ Wa'a tiiachipa yawichia, ikanati uhjurarepua piiripi ahpo soontaro, Waani mo'ora tehpunasa upamichiopua, pehtorichi yachasa. ²⁸ Waikao soontaroa wa'a akiparepua Waani mo'ora upamia. Puuu soontaroa Waani mo'ora upasaopua, Eroria maararaa ki'yarepua, pehtorichi yachatiame. Waikaopu kuteweа, ahpo yeeye ki'yarepua pu'kao.

²⁹ Waikao Waani na'naritoamea, Waani meritiamne nane'rekapao, wa'a e'enarepua Waani weerewara i'tomiao, wahjipame toaniachi tekimia.

*Mariki miiri ti'tijoe Eesusi ko'koteria
(Maateo 14:13-21; Ruuka 9:10-17; Waani 6:1-14)*

³⁰ I'ka ikitiame u'matosoopa, Eesusi yomachi masitemichio uhjurariaa, eenechi e'enarepua Eesusi kahtiachio. Waikao Eesusi uhjurariaa, yooma tuuyerepua Eesusio, achini teereriopua ahpo ohjoriachi nokariao, yooma mochiwachiami ahpo masiteriachio. ³¹ Nape wa'a Eesusi kahtiachio, naapi nonowasika wahjachi enapasiamekopaopua ki wahjika, ki toiwamekapapua ku'itapioi ko'komichiooi, chaanere Eesusi ahpo ajawariao:

—Nahpe no'o ahjama, yuuweekachi siimpapuapu, ku'itapi resipumia.

³² Wa'a iintore Eesusia waikao ahpo ajawaria yeeakao, pawekakerachi mo'moenasao, paonamina ooruchi resipumia. ³³ Nape muuwaeme ti'tijoeri Eesusi ahka suwenamiachi nane'rekamea, wa'a uumparepua paonamiachi puuyemia. Wa'a paonamiachi siimpoio pu'kao, ahkaoi ohjoeme ahjama na'peparepua, ahjama siimpamia siimpachi. ³⁴ Pukaepa Eesusi wa'a tekiyaiopua suwenakao, muuwaeme mochikame tewarepua wa'ao, ahpo puuyeka mochikame. Waikao Eesusia wa'a te'teriopa pu'kao, tisia tesawa e'reparepua pu'kao, tisia tesawa te'tiamekopua pu'kao, po'wa ki tepuniamechitia neesetoka. Wa'a iikapa Eesusia, wa'apechi simiterepua masitekao, ki ookapi itapiti Riosichi simiyame nayewaka. ³⁵ Aarikopa wa'asi Eesusi ajawariaa, Eesusi naaepakao chaanerepua:

—Masitari, tisia ariwanipua wa'asi. Ki waapi ooruchi i'wao. ³⁶ ¿Ki kaawejoare nonorapunia i'wa e'enakameo, kooame tarisimichiopua wahka mochiwachiamio?

³⁷ Nape Eesusia nehjiarepua:

—Ka'i. Eeme ko'kotemeripua pu'kao.

Nape aapoeo chaachaparepua Eesusio:

—¿Pu'ka kehkiwichio tarijeranimua kooame, ooka siento taawechi yowiniame toomi tehki, yooma ko'kotepuamewichioo?

³⁸ Eesusia waikao, cheerepua:

—Ne'nemitia eemea kehkisa kooame iinueniame i'wao.

Eesusi ajawariaa e'enasaapa, chaachaparepua:

—Mariki paani wa'api maaniamepua i'wao, ooka wa'api so'chi tiame.

39 Waikao Eesusia pu'ka muuwari wa'a e'enakameo, pa'paikapichi mochipanurerepua pu'kao, paasepo siiionachio. **40** Waikao wa'a chaanetiaapa, wa'a teeka mochiparepua pa'paikapiche, pipie siento ahsieme, wahja o'oka weerewa aampa oosa marikisi. **41** Waikao Eesusia pu'ka mariki paani uusao, Riosichi ne'nepakaopua tewekachio, cheriwema kiasapa tewekachi No'noo, ahpo ajawariao chi'wanasa ki'yarepua pu'ka paanio, so'chioipua tiameo, naachutamichio ki'yarepua. Waikao Eesusi ajawariaa, yomatiame wa'a mochipakame muuwari, naachuterepua, pu'ka paaniopua, so'chiopua tiame. **42** Pukae kooame naachutatiameopua, yooma posakame itipirepua, ahkasi soparamesi. **43** Puuu ko'kotiamē chi'wapame soparakamea, oosa mariki aampa ooka wa'wari weeweruma pochikame, na'poaretupua paani soparakameopua, so'chi tiame. **44** Pu'ka paani ko'kakamea so'chi tiame, mariki miiri u'matoame, enerepua ti'tijoe.

*Eesusi nerojampa ihtoria
(Maateo 14:22-27; Waani 6:16-21)*

45 Neipa i'kao Eesusia, ahpo ajawaria pawekakerachi mo'moenapusaopua, We'saira mochiwachi paonanurarepua pahcha, wa'a weruma neeroi maaniachiopua, ahpoo pu'ka ti'tijoeri wa'a muuweeriao, nonorapuachisi. **46** Neipao nonorapusaapa Eesusia pu'kao, kaawichi mooenarepua pehji, ahpo Noonoma nayewamia tewekachi kahtiami. **47** Ariwatoipua pehji pawekakeraa, naasipapo pa'wechi

ihtoraipua pehjio, Eesusio weeechi itipirioipua pehjio, piineri. ⁴⁸ Eesusio pu'ka muuwari nonorapusaapa, paaomi nokisiame tetewarepua ahpo ajawariaopua pehjio, tehki nokisiame pawekakera ka'kepusikaopua, natepaka nokisiamekapapua eekao. Ehjepamio Eesusia, marikarowaopua wa'asio, nerojampa weritoka eenarepua ahpo ajawaria nokisiachio, u'matome iintokaiopua weriparepua. ⁴⁹ Nape ajawariaa wa'a ihtoame tetewapa Eesusio nerojampa weritoameo, naayuri maaekaopua pu'kao, siinakorepua tisia majakao. ⁵⁰ Nape Eesusia wa'a chaachapoio majakao, ikanati nayewerepua cheeka:

—¡Ka'te majako eemea! ¡Neeekaite puuua!
¡Iika yachapasa eemea, aamo majaya erakao!

⁵¹ Ihji Eesusia pawekakerachi mooenasaopua, teeweterepua eekao. Waikao Eesusi ajawariaa tahpitika eraparepua, wa'a tiiame tetewakapa Eesusi iintoriao. ⁵² Kiisiki pahtiame eneriaipua pehjio, aatana te'takoopua, Eesusio, Eesusio ki ookapi ko'kotekame tetewikameai. Puuua ahpo pahtemiao, peewame eneriaipua pehjio.

*Eesusi yachapateria kokoriame, Eenesare mochiwachi ohjoeme
(Maateo 14:34-36)*

⁵³ Wa'a pa'wechi paonasaapua Eenesare weewarachi ajasisaapua, wa'ao pa'wesuve o'yesapa pawekakerao, wa'a toarepua pu'kao. ⁵⁴ Eesusio wa'a tekisochepa pawekakerachio, machiretupua muuwarieo. ⁵⁵ Wa'a iikapa ti'tijoeria, ahpo ta'pechiami ujumasirepua, ahpo

kokoriame ijinuwaeka i'noramia, yomachiami mochiwachiamiopeua, ipetachi tekitoka upamia.

⁵⁶ Waikao ahkaoi eenoio Eesusio, teesa ohjoewachioi, wekapi ohjoewachioio, pipiripi ohjoewachioio tiameo, ahkaoi u'matomiachi pooechiamio, poowesue tootowariamepua kokoriameo, tisia tesiwa chaachapaka Eesusichio, teesaoi Eesusi wisasorirachi ihchepajeraka, saukame itipitemichiopua ahpo kokoriamewao. Waikamio, yooma Eesusi wisasoriwachi ihchepakamea, saukame itipiriamepua, ahpo kokorewao.

7

Itapiti ki ka'karuma enepatiame aaata iikachio (Maateo 15:1-20)

¹ Pa'pariseri ti'tijoea, ookapi iyoteri ti'tijoe Eerusareni ohjoeme yeeka e'enakamea, Eesusi naaeparepua. ² Ihjia ookapi Eesusi masitera ki paanikosa koayopaopua, Moisetaru nuurari chiachitiao, na'arerepua Eesusi ma'masitewara. ³ (Puuua na'arerepua pu'kao, ki koayamekapa ki weesa paanikosaapua pahchao, ko'komiao. Puuu pariseri ti'tijoea, yooma i'isaeri ti'tijoeriapua tiamea, pu'ka ehkoriami Moisetaru nuurari chiia, iyorika mochitoamekapa pehjio. ⁴ Ihjia tiameo, te'ta muuwari nehjiwachi no'rakaiopua, tisia kaawe paanikosa koayame eneriaipua. Ihjia tiameo, weeka iinueriaipua tiame itapiti

ahpo iyoriwa nokayao, i'ka eee nokiwamechitia: paasoo tísia kaawe papakoniame, piicheri, pehtoriopua tiame, oronse meetari kaa-jete, ahpo kochiyachioi, kaawe wichtetiame ipetitachi.) ⁵ Pukaepa pa'pariseroa iyoteri ti'tijoea tiame, pu'kachi simiyame iinatukerepua Eesusio, chaachapaka: ki taamo ehkoriami nokariachitia nokayamepua? Puuua ki Riosichi iyorikao, kisioi te'ta paanikosa koayamepua.

⁶ Eesusia wa'a chaachapao, nehjiarepua pu'kao:

—Isaia ehkoriami Riosi nayewatukamea, ma'chiame cheeka iyoteriaipua, i'ka Riosi chiao: Ihji ti'tijoeria no'o kaawe chaachapanipua chuwaecheo,

nape puuua ahpo iiakachi yooreminao,
tísia mehka tiiai chaachapamepua noochio.

⁷ Puuua tísia iyoriameka nokayai,
noochi simiyame masitekao,
kihta kaawerumakaitepua ahpo noochi iyoriwa nokayao,
pu'ka masitiao wihtukikapa, aapoe erakowachiche machename.

⁸ 'Eemea wa'a nokakao, toayamepua Riosi ka'karuma nuurario, aamo wa'api erakoakam-
era yoranarekao, aamo ehkoriami noonori noonowiriachitia.

⁹ Eemea aamo ehkoriamichitia nokaria yooraio, ki ahsepari yooramepua Riosi te'ta kaaweruma nuurariopua, ¹⁰ i'ka eee chiiachitia: "Aamo noono aamo yeeyeopua tiameo, ka'karumako tuupuapua, aaata ahpo Noono na'ara cheekamea, ahpo yeeyeoiopua

tiameo, meripuamechi puuuu.” ¹¹ Eemea ki e'wiamepua pu'ka Riosi kaaweruma nuurario, ki yooreka tetewamekapa aamo yayawao. Eemea ki ku'yamepua aamo yayawao, pu'ka yooma aamo iinuekao, Riosi iinuwarako tuuka. ¹² Eemea wa'a tiame masiteka aamo tatanao, ki utewa yorapuameko tuuyamepua, ahpo yeeye ku'ipuaopua, ahpo noonooi. ¹³ Wa'a te'tiapa eemea Riosi te'ta Riosi nuurario, kiisi kihta nateyame iintamepua, pu'ka ehkoriam o'nia aamo te'teretoria teetoapa pehji. Wa'a nokisika eemea aamo tijoetusiachio, aamo tatanachi toisiame eemea, i'ka ki ahpo yayawa yoorepuuaopua. Eemea, ki ookapi wa'a te'tiame nokaka mochitoamepua.

¹⁴ Wa'a chaanesapa Eesusia i'isaeri pa'pamiratuameo, ahpo waapi paaesapa wahjachi ti'tijoeo ooweruopua tiameo, chaanerepua pu'kao:

—No'o kaawe keepumitiapua i'kao, nape kaawe inataka, kaawe aamo pahtemichiopua: ¹⁵ Ihtaoi ma'chi eenaka amochi pakiyamea, ki aamo na'itutiamepua Riosichi aamo kaawe teerewao. Aamo Riosichi kaaweruma tiia na'itutiamaea, naatipua, aamo ki kaaweruma chiiakamera, aamo iikachi o'nia eenamera. ¹⁶ Eemea pahtiame enesaa, pahtepuapua i'kao, no'o aamo cheeriao.

¹⁷ Eesusi toisoopa pu'ka ti'tijoerio, petechi pakisoopua, Eesusi masiteraa, iinatukerepua Eesusio:

—¿Achini cheeka chiiamua ma'chi eename tamochi pakiyameo, ki na'itutiamekoopua taamo

Riosichi kaawe te'terewao?

¹⁸ Eesusia chaaneka nehjiarepua:

—;Aa eemeet, kiisi pahtekame eemeai pu'kao?
¿Ki nane'riame eemea itapiti aamo rupitua,
ki iikachisi pakiyamekopua pu'kao, ¹⁹ ki
aamo iikachi te'ta pakiyamekopua pu'kao,
aamo e'rariwachi? ¿Ki nane'riame eemea
topachikamerache u'matoamekopua pu'kao,
siwachituche, neipao pu'kao machenamekopua
weerewachio?

Wa'a cheekao Eesusia, cheeka cheerepua
yooma ihtaaoi kooame enesaa, ka'chi tiiamko
turepua ko'kotiaio, Riosichi kaawe te'terewao.

²⁰ Cheerepua tiame:

—Puuu tijoe ki kaaweruma erapatiamea, ti-
joe chu'warachi machenamekamerapua, pu-
uukamerapua, taamo Riosichi kaawe te'terewa
na'itutiamea. ²¹ Puuu taamo ki ka'karuma era-
patiamea, taamo iikachi o'inia machenamepua,
te'ta eratewarachi, yooma ihta suuwe era-
pori iintonarewa eraniamea, ichikonarewaa,
tijoe ko'inarewaa, yooma ihta ki ahpo iin-
uwa iinuwaranarewaa tiame, ²² yooma ihta
na'ara nokinarewaa, wihkuuenarewaopua tiame,
nawajinarewaa, piirechi iinuwa ikotunarewaa
tiame; taamo aaata pukamina na'ara chaacha-
panarewa, weruma ahpo uunarewa, ki inata
nokinarewaa tiame. ²³ Yooma ihta aamo
yooremina o'inia eratiamea, taamo na'itutiame
taamo Riosichi kaawe teerewao.

*Seenu oowitiame, Eesusichi paparakame
(Maateo 15:21-28)*

²⁴ Wa'a o'iniao Eesusia, Tiiro mochiwachiami akiparepua, Siironi mochiwachiami tiame. Wa'a asisaapua, aaata petechi pakiriaipua kiisi ahpo nane'rejereka aaataeoi, nape ka'chi iika wa'a ikime teererepua. ²⁵ Ikanati wa'a eenarepua aaata yeeyera, ahpo kutewe na'arari yahchame u'paka. Puuua ikanati wa'a eenaka Eesusi kahtiachio, chokichi chopokorieka weriparepua. ²⁶ Puuu oowitiamea, seenu weeechi ohjoeme enerepua Sirojenisi tewaniachi. Wa'a iintoka puuu oowitiamea, Eesusi itanerepua ma'chipasemichioopua, ahpo kutewewachi kahtiameopua na'arari. ²⁷ Nape Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Nape kukuchikamera ko'koteniamepua pahchao. Ki kaawepu taamo tatana ko'koamiao, chuhchurikamera kipoteniao.

²⁸ Nape puuu oowitiamea wa'a chiioi Eesusio, cheerepua:

—Pichiwa wa'atepua Paamira, ahkasi chuhchuri koayamepua, kukuchi koayoi meesatere ruhjitiao.

²⁹ Waikao Eesusia chaanerepua:

—Kaawe cheeka nehjiakame muuua. Aamo tisia kaawe cheeka nehjiariawichioo, aamo kuteweapa yachapakame kahtiate puuuapa aamo ta'pechio. Kaawe eratoka no'ramitia muuua. Puuu na'arari aamo kutewechi yasariameapa, toarepua pu'kao wa'asi.

³⁰ Waikaopu oowitiamea, ahpo ta'pechi asisaa-papua, saukame tewarepua ahpo kuteweо, ta'iria po'yame ahpo kochirachio.

Eesusia yachapatena aaata nakapi ni'o

³¹ Eesusia Tiiro muuwari mochiwachiami oiyai machenasaapua, Siironiami u'matosaaapua Reekaporí weeechi mochiwachiami tiameo, Arikea weruma neromanichi eenarepua, wa'ao pa'weka tiiachi. ³² Wa'a asisoopua Eesusio, wa'a u'yeparetupua piiripi nakapi ni'o. Puuu nakapi ni'o u'yepakamea Eesusio, ahpo tesiwenererepua pu'ka nakapi yachapateka. ³³ Waikao Eesusia poanachi i'toka ki tijoe tetewachi pu'ka nakapio, nakachi suhturepakaopua, sekachi akachupasaopua tiameo, sutue chachaterepua yenichi. ³⁴ Waikaopua tewekachi ne'nepaka weeru panisukaopua iwiwao, nakapi ne'nepakaopua:

—¡Ejata! —chaacharepua eureo naewania-chio, puuua: ¡Wahjosa!, cheeka chaniwame.

³⁵ Wa'a chaanetiache nakapia, wahjorepua nahkarao, kaawe inamupakao. Yeeniraai wi'ropakao, kaawe nayewarepua. Saukame itipirepua wa'asio. ³⁶ Waikao wa'a iintosaapua, ki aaata tuuyenurarepua ahpo iintorio; nape wa'a chaanetiae nakapi sautetiamaea, newitoka tuusirepua.

³⁷ Waikao inamukamea ki nu'uti peenia er-akokaopua, chaachaparepua:

—¡Tisiwa peenia ihsiamepu tijoea, ahkasi tisia nakapikooiopua, inamutiamepua; ni'ooio nayewatiamepua tiameo, kiisi maaepori tiamekoipua!

8

*Eesusi naao miiri muuwaepakame ko'koteria
(Maateo 15:32-39)*

¹ Piire taawechi Eesusia, ki ookapi napawirioi ahpo oiyachio, Eesusi masitia keepumiao, i'kaa kihta ko'kome te'tioi, chaanerepua ahpo ajawariao:

² —Neeea tisia tesiwa e'riamenia i'ka ki ookapi i'wa no'o masitiachi napawikameo, paika taawe i'toamekopapua no'o ahjamao pu'kao, yooma soopariopa wa'asi ahpo ko'kometio. ³ Wa'atia no'o nonorapusoopua pu'kao ki ko'kotesao, wahka pooechioi wahjipamaoipua toore, kai waapisi e'enakame ihji i'wa e'enakamea.

⁴ Eesusi ajawaria waikao iinatukerepua:

—¿Nape ihtana ko'kotetariapua, i'wa ki ti'tijoeekachio, ki'tiachiopua ahka taripuachio ko'kotepua?

⁵ Waikao Eesusia iinatukerepua ahpo ajawariao:

—Ihkina paani itipitiame eemea naaju?

Aapoeo chaachaparepua:

—Oowisaniche paani.

⁶ Waikao Eesusia pu'ka muuwaeme e'enariameopua, wehchi mochipanurerepua pu'kao, yoomahka. Waikao Eesusia wehchi mochipasoopua, ahpo sekachi uusaopua pu'ka oowisani paanio, tewekachi ne'nepasopua, cheriyema kiasaopua ahpo Noono, ahpo ajawaria ki'yarepua pu'ka paani chi'wanasao, yooma wa'a mochipakameo, naachutemichiopua. Waikaopu Eesusi

ajawariaa, naachuterepua yooma muuwario.
⁷ Wa'a ikisaopua Eesusia, so'chi paikapi maniriopa tiameo, ahpo Noono cheriwema kiasaopua, ahpo ajawaria ki'yarepua pu'ka so'chioi, naachutamichio tiameo. ⁸ Yoomahka ko'kosepatioopua wa'asi, ahkasi yooma ta'iria itipiwachisiopua, pu'ka ko'kotiamē soparakameopua, ahkasi oowisani weeweruma wa'wari popochiame, na'poaretupua. ⁹ Puuu wa'a ko'kakamea, kiiya naao miiri enerepua, ti'tijoe ooweru kukuchi tiame. Ehjepamio Eesusia wa'a iintosaapa nonorapukaopua, kaawe eratonurerepua pu'kao. ¹⁰ Wa'a iintosaopua Eesusia, pawekakerachi mooenasaapua, Ramanuta weeechiami akiparepua, ahpo ajawaria ahjama.

Parisero ti'tijoea, Eesusi peenia ihsiwa iinto-jerani

(Maateo 16:1-4; Ruuka 12:54-56)

¹¹ Wa'a Ramanuta weeechi ohjoniaio, parisero ti'tijoea Eesusi naaeparepua. Puuu naaepasopua, o'inerepua Eesusio nekakoa chaachapaka. Wa'a chaachapakoapua parisero ti'tijoea Eesusio, itapiti peenia ihsiwa itanerepua, ahpo Riosichi eename pichiwatame. ¹² Eesusia waikao weeru panisusaapua iwirao, chaacharepua:

—¿Aatia ehpe taawechiami mochikame ti'tijoeria, Riosi peenia ihsiwache ahpo tetewitejeramepua, no'ooche akana o'inia eename ma'chitame? Nape neeee aamoo, ma'chiame chiiamepua aamowichioo, kihta

tetewitepuamekopua wa'asio, Riosi peenia ihsiwaopua.

¹³ Wa'a chaanesapa Eesusia, toarepua pu'kao. Eenechi pawekakerachi mooenasaopua ahpo ajawaria ahjamao, paonamina akiparepua pa'wechio.

*Pa'parisero masitia rewarurachitia ihsiam
(Maateo 16:5-12)*

¹⁴ Waika taawechio Eesusi ajawariaa, natakepariaipua ahpo weeru nutuka i'tomiaopua. Piiripi paani wa'api itipitiame eneriaipua wa'asio. ¹⁵ Waikao Eesusia nane'riapao, natakepariamekopua ahpo ajawariao nutukao, paani rewarurarachi simiyame masiterepua, eee cheeka:

—Kaawe aamo neesetomitia eemea, parisero ti'tijoechi rewarurarachio, Eerore rewarurachiopua tiameo, ihji ti'tijoe na'arame rewaruraraa, aaatachioi mu'ipamepua.

¹⁶ Nape Eesusi ajawariaa poanachi ahpo piiripi paaniche itipitiache, ahpo chaachaparepua:

—Aa, Eesusia rewarurachi simiyame taamo nayewiamepua, taamo natakepariopa weeka paani nutuka taamo upamiao.

¹⁷ Eesusia wa'a ahpo chaachapame inamukapaopua, chaanerepua pu'kao:

—¿Achinikai ka'chi ijikime erakoame eemea, soparamekoipua piiripi paani wa'api iinuekoio? ¿Kiisi noochi te'ta paparapamekosa eemea pe-hji? ¹⁸ No'o ihsia tetewai eemea, ¿kiisi pahteka tetewame eemea? Ma'chiame no'o chiioipua masitekao, aatanakoopua no'oo, ¿kiisi pahtiami

eemea no'oo, aatanakoo? ¹⁹ ¿Ki inatapame eemea mariki miiri ti'tijoe ko'koterioio? ¿Kehkina waari pochikame apec hunatioio ko'kotioio soparakameo?

Aapoeo nehjiarepua:

—Oosa mariki aampa ooka waari enekamepua.

²⁰ Eesusia chaanerepua tiameo:

—Naao miiri no'o ko'koteriaoio, oowisani paanieoipua wa'asi, ¿kehkina waari pochiwatiamepua apec hunatiameopua soparakameo?

Eesusi ajawaria nehjiarepua:

—Oowisani waari, apoche soparakameo.

²¹ Waikao Eesusi chaanerepua:

—Yooma wa'a no'o iintorioio eemea, ¿kiisi pahtiam eemea no'oo aatanakoo? ¿Ki soparame ohjoarepua, piiripi wa'apikaipu puuu paani?

*Eesusia ki ma'chiriame ma'chirepatena,
We'saira tewaniachi*

²² Arirea pa'wechi paonasaapa Eesusia, We'saira mochiwachi asirepua. Wa'a tekisaapua, aaata ki ma'chiriame u'yeparetupua. Puuu ki ma'chiriame i'toka e'enakamea, tesawa chaachapaka itanerepua Eesusio, ahjachi seekarepakaoi, sautemichiopua pu'kao.

²³ Waikao Eesusia ma'chi mochiwachi i'tokaopua sekachi panitokao, ahpo a'kae saampatekaopua puichio, ahjachi seekarepaka sauterepua. Wa'a ikisaopua, iinatukerepua pu'kao:

—¿Ehs oo ehpeo ne'nepao, tetewamemua eh-peo?

²⁴ Waikao ki ma'chiriamea ne'nepakao, nehjiarepua Eesusio:

—Eje'e, tetewapamenia teesa, nape kute-morika tiame ohjoame.

²⁵ Waikao Eesusia eenechi puichi seekarepa-soopua, kawiyame ma'chireparepua wa'asi, ah-sieme saukame itipikaopua wa'asi. ²⁶ Wa'a ikisoopua Eesusia, uhjurarepua ahpo petechi no'ramichio, nape pu'kao chaanesapa pahcha:

—I'wapi o'inia aamo weeriachio, seene simika no'ramitiapua aamo petechio, ka'te eenechi pakimitiapua mochiwachio.

*Peeroa Eesusio Riosie Weratiameko tuunapua
(Maateo 16:13-20; Ruuka 9:18-21)*

²⁷ Neipao Eesusia ahpo ajawaria ahjamao, pu'ka ki ma'chiriame sautesao, Sesarea nu'nunti mochiwachiami akiparepua, Iiripo weewachi. Pooechi nokisinioi Eesusia, iinatukerepua ahpo ajawariao:

—¿Aatanako no'o tuuna ti'tijoeria?

²⁸ Aapoea nehjiarepua:

—Waanitaru Paatoamekata muuua, chaacha-parepua. Wahjachi ti'tijoeria, Eriataru aamo maayamepua, nape epeche wahjachia chaacha-pamepua, piirechi ahka aaatakatumua, ehkoriammi Riosi nayewatukame eenechi eenariame.

²⁹ —Eemepe, ¿aatanakotipua no'oo? — iinatukere Eesusia.

Peeroa waikao chaanerepua:

—Muuua, Te'ta Riosie Weratiameramua.

³⁰ Nape Eesusia Peero ahpo cheeriao, ki aaata ahpo ma'chitanurarepua pehjio.

Eesusia ki mukuyai pehgio, ahpo mukimia tuuna

(*Maateo 16:21-28; Ruuka 9:22-27*)

³¹ Waikao Eesusia, pooechi ihtoai wa'a chaanesaapa Peeroo, apochi simiyame nayewerepua ahpo ajariao, eee cheeka o'ineka:

—Ihji neee Tijoe Tijoetukamea, tisia aiwatepuamepua. Kiisi nakika tetewipuamenia yooma i'isaeri pa'pamiratuameeo, ihji pa'pamiratuamea naatipua: o'ochetiamen ma'masitari tewaniamee, wa'a ikisa te'ta pa'pamira neeseriosie, i'isaeri iyoteri ti'tijoe tiame. Yooma pukae tisia aiwatesapa neeee, meripuamepua. Nape meritiaio neeee, paika taawechi i'toacionia, eenechi oijenamania.

³² Peeroa Eesusio ahpo ajawariao ma'chiame wa'a chiipa ahpo meripo tuukao, poanachi i'toka, te'yarepua Eesusio. ³³ Nape Eesusia ku'rika ne'nesapa ahpo wahjachi ajawariao, ute-waeme te'yaka Peeroo, chaanerepua:

—;Poanatu muuua noochio, ka'te no'o naaepa muuua, Satanasi! Kiisi Riosi e'rachitia tete-wamemua no'oo Riosio, ikitemo e'rao, ohsotia muuua, tijoe erakoachitia e'ramemua, Satanasi na'naritoame.

³⁴ Waikao Eesusia ahpo ajawariao, yooma muuwaeme wa'a napawikameopua tiameo, chaanerepua:

—Aaata no'oe te'ta masiteniame enenariamea, natakepametepua ahpochewichio teerewa inatao, ahkasi ahpo meripuame tiaio, no'oche ki toaka na'naritomeripua. ³⁵ Aaata ki toakamea ahpo pukeri o'iniasi yooma ihta ahpo ki kaaweruma ihsiao, ka'chi iika iniwaemeripua,

Riosi weemera ahjariopua, Riosie ahpo kia-puameopua. Nape toakamea ahpo pukeri o'inia ahpo ki kaaweruma inisiriao, iinuemeri puuua weemera ahjario, Riosie newipaniameo. ³⁶ ¿Te'ta kaawenanapu te'ta weeechi tisia paarasariteniamea, ki iinueniamewichio te'ta Riosi ahjari ki'yao? ³⁷ ¿Iintunakosarepua epeche nateyameo, ki Riosi weemera ahjari taamo kianarewachitia? ³⁸ Aaataai ti'tijoechio, suuwe e'rameopua noochi teerewameo, suuwe erapameopua tiameo no'o ka'karuma masitiao, wa'achi teerema neeeai Riosie Tijoe Ti-joetukamea pukachio, eenechi no'o weeechi tekisaapa, tewekachi o'inia eenaiopua, yooma no'o Noono tewekachi ku'kuira ahjama.

9

¹ Eesusia chaanerepua tiame:

—Pichiwa chaaninia ihji ookapi i'wa ajakameo, ki wahjipamerikopua pehjio, ki tetewakaopua, no'o Noono Riosiwari tisiwari tekika noochi yasipameopua, no'o apoe aamo ki'yamechiopua reesiserio, no'o Noono ye'karichi muipuameopua.

*Eesusi sewina iikame tetewitiame
(Maateo 17:1-13; Ruuka 9:28-36)*

² Puhsani taawe i'toiopua Eesusi wa'a cheerioio, Eesusia Peero yeetorepua ooruchi kaawichi, Aakowoopua Waani tiame. Wa'a mooenasao Eesusia, sewina tiiame eneparepua ahpo ajawaria tetewachiopua. ³ Ihji Eesusi wisasoriraa, ki teesa tohsaname eneparepua, tajayame, keepachitia tohsaname. Ihji

wisasoriraa, tisiwa kaawe wichehotiameka tiiame eneparepua, kiisi ahsepame tiiame aaataeoi, wa'a tiiame tisia tohsaname wichehokao. ⁴ Puuu yeetotiamaea wa'ao, Eeriataru tetewarepua, Moisetarua tiame, Eesusi ahjama ajakame nayewaka. ⁵ Wa'a te'teriopua pu'kao Peeroa, chaanerepua Eesusio:

—¡Masitarii, kaawechupena i'wa aamo ahjama e'enakame teemea! Paika ekaporatama teemea, piiripi aamowichio, piireo Moisetaruwichio, piireo Eeriataruwichio.

⁶ Peeroa wa'a chaacharepua Eesusio, tisia tahpitika erapakaopua ahpo tetewariao. Yooma paikaopua, wa'achi erakorepua tiame. ⁷ Wa'a chiiroi Peeroo, paawika tiame tepoona eenakao, mo'poreparepua pu'kao, yooma ajakachio. Waikao wa'a toomarichio aaata nayewa chaaniame inamuretupua. Puuua cheechaniame:

—Ihjipu no'o Taanaaa, te'ta tisia no'o nakiyaa. Yooma pu'ka Apoe aamo chaaniao, yoorakache mochitopuapua.

⁸ Wa'a tiiai apechusoopua paawio, Eesusiche werirepua wa'ao. Wahjaa ki naania ikirepua wa'ao, Moisea Eeriaa tiame.

⁹ Wa'a kaawichi o'inia tetekinioiopua Eesusi ahjamao, Eesusia ahpo ajawariao, ki aaata tuuyenurerepua pehjio, pu'ka te'pa kaawichi ahpo tetewariao, ahkasi ahpo eenechi oijenachisiopua ahjaka, i'ka Tijoetukameo. ¹⁰ Pukaepa ihchi teeweka mochitoriai Eesusi ajawariaa pu'ka ahpo tetewariao. Aapoeo Eesusi oijenaniame

nayewariachi inataka mochitorepua, pu'ka cheeriao eee cheeka ahpo iinatukekache: ¿Achini cheeka cheeriamare Eesusia, oijenaniamechi simiyame nayewaio, mukukai eenechi ahjaniameo? ¹¹ Wa'a erakoapaopua, chaachapaka iinatukerepua Eesusio:

—¿Achinikai chaachapani i'isaeri iyoteri ti'tijoea, Ehkoriами Iyoterichio, Eeriakamera enamio tuukaopua pahchao, ke'chu Riosie Weratiame yawichituka yasipoiopua?

¹² Eesusia cheeka nehjiarepua pu'kao:

—Pichiwapu puuua, Eeriakamera enamio tuutiamekopua pahchao, yooma ihta pahcha katewemiaopua pooeo aaata enameriwichoopua. Nape ¿aatia Ehkoriами Iyoteria chiiamepua tiameo, aaata Tijoe Tijoetukameo, tisia kokosa aiwamerikopua, ki nakipo tuuwameopua muuwaemeipua ti'tijoeo? ¹³ Neeea pu'ka Eeriao, eenario tuyame neeeapa, yooma no'o enamia katewemiaopua; nape pu'kachepa te'ta Ehkoriами Iyoterichio cheeriachitiao, tisia nanaaramea, a'chikoi na'ara yoorarepua pu'kao.

Eesusia temari ma'chipasena na'arari

(Maateo 17:14-21; Ruuka 9:37-43)

¹⁴ Wa'a chaachapasiaiche, ajasitioopua wahjachi Eesusi ajawaria toitiachio, muuwaeme nooreka mochiniame tewarepua ahpo ajawariao, Moise nuurari ma'masitariopua, weeru chaachapame ahjama. ¹⁵ Puuu muuwaemea wa'a ihtoame tetewapa Eesusio, tisia kaawe erapaka ujumasirepua, Eesusi

natepaka teepotemia. ¹⁶ Waikao Eesusia, iinatukerepua ahpo ajawariao:

—¿Ihtana weeru chaachapai eemea pu'ka Moise nuurai ma'masitari ahjamao?

¹⁷ Nape ke'chu Eesusi nehjianiaiopua, aaata pu'ka muuwaemechi kahtiamea, peichi chaacharepua:

—Masitari, saukame itipiniame nayewai teemea. I'wa aamo u'yepakamene no'o taanao, na'arari yahchame, ni'o iintapakamekapu pu'kao. ¹⁸ Ahkaoi oiyoipua pu'kao, ihji na'arari yahchaa, utewaeme wiiwichipatiapu puuua, mumukipateka pu'kao. Wa'a ikitekaopua pu'kao, tootonewatiapua chu'wachio, ma'chi cheeteka taameraopua ki'sutekao. Wa'a yoorakaopua, u'wanakame teetekipapua pu'kao. Aamo ajawaria ma'chipanurekainia pu'ka na'arari yahchao, nape ki kajukapua ma'chipasekao.

¹⁹ Wa'a tiiame chaanetiapa Eesusia, chaacharepua:

—¡Ai eeme ti'tijoeria, teesaoi ki paparam eemea Riosichio! ¿Ahkasi achinitio wa'a teereta neeea aamo ahjamao, aamo pepenipamichiopua wa'asio, aamoe wa'api Riosichi itamichioopua aamo sautepuawichioo? ¿Ahkasi akanasi anachata neeea, aamo ki oowe e'reka mochikaopua Riosio? Árisa, yaapiti no'o u'yepasao wa'ana pu'ka temario.

²⁰ Waikao u'yeparetupua temario. Nape na'araria Eesusi tetewapao, mukipaterepua pu'ka temario, wehchi wichiopua, ikapurisitekapua pu'kao, chu'wachioipua

toonewateka. ²¹ Waikao Eesusia, iinatukerepua noonorao:

—¿Achinitio o'inia wa'a ihsiamē ihji temaria?

Noonoraa waikao, chaanerepua Eesusio:

—Ahkasi simarokoi. ²² Weesa na'ichi iipapakamepua pu'kao, neerochiami tiame, merinarekaopua pu'kao. Wa'a tiiachipa muuua, yuumpame teeresaamua pu'kao, taamo cheriwepuapua yachapatenekao.

²³ Eesusia waikao wa'a chiiopao, chaanerepua:

—¡Yuumpame teeresa —chiiame muuua? ¡Noochi paparamewichoo, yooma yuumpaniamepua!

²⁴ Waikao temari noonoraa sisinarepua cheekao:

—¡Pichiwa amochi paparame neeeaaa! ¡Muuua epeche no'o ku'imitiapua, epeche no'o amochi paparamichiopua!

²⁵ Waikao Eesusia muuwaeme tetewachio, te'yarepua na'arario, chaaneka:

—¡Muuu Satanasi na'ararii, ni'o enepatekame i'ka temaríii, nakapi enepatekameopua tiameo, ikanati machenamitiapua i'ka temarichio! ¡Ka'te seena aampasi, ahjachi pakimitiamua eenechio!

²⁶ Waikao Satanasi na'araria, ki ku'ita sisinakaopua, mukipaterepua eenechi. Wa'a iintokaopua na'araria, machenarepua wa'asi temarichio, mukipakame toisa temario. Waikao muuwaeme wa'a napawikamea, mukukame maaeriaipua pu'kao. ²⁷ Nape Eesusia sekachi chapikaopua pu'kao, werisipurepua pu'kao. Waikaopua Eesusie werisiputiaapa temaria, saukame werisirepua wa'asi.

28 Neipao Eesusio, aaata ta'perachi muiopua resipupuachio, Eesusi ajawariaa, iinatukerepua Eesusio:

—¿Achini iikai ki kajure teemea pu'ka na'arari ma'chipakao?

29 Eesusia chaanerepua waikao:

—Pu'ka wa'a tiame na'arari ma'chipaniamea, te'ta Riosichi paparaka ma'chipaniamepua, te'ta apoe Riosi utewarie. Apoea, apoe ahpo e'ra ihsiamepua.

*Eesusia oosa simiyachi tuuna ahpo mukimiao
(Maateo 17:22-23; Ruuka 9:43-45)*

30 Wa'a ahpo tetekiriachi o'inia nonowasaa, Arireami uumparepua waikao. Eesusia ki aaata ahpo nane'rejerarepua ahpo simiyachio, **31** ahpo ajawariakamera epeche te'ta pahtemichio masitenariapa, pehjio. Pukaepa pu'kao, chaanerepua:

—Neee Tijoe Tijoetukamea, tijoe nanaaramechi nehjipuamekaitepua, meripuawichioo. Nape neipa paika taawe i'toiopua meritiachio, eenechi oijenamerikaite neeea, wahjiparichi o'inia machenakao.

32 Nape Eesusi ajawariaa, kiisiki pahtiaipua pu'ka chiao, tisia seewerepua iinatukenariaio.

Aatanakameraa epeche weruma enemerি Riosi ye'karichio

(Maateo 18:1-5; Ruuka 9:46-48)

33 Kapenau mochiwachi ajasirioiopua pu'kao, aaata ta'perachi ahpo che'cherepachio, Eesusia ahpo ajawaria iinatukerepua, cheeka:

—¿Ihtana naewaka chaachapasia eemea
pooechi nokisiaio?

³⁴ Nape masiteraa kiisi ahpo tuunariapa
chaachapario, ihchi itipirepua, ahpo
aatanakamera epeche weruma itipiniame
nayewakamekapaopua pooechi nokisiaio.
³⁵ Waikao Eesusia yasipasao, pu'ka ahpo oosa
mariki aampa ooka ajawariao, ahpo waapi
ajapanuresopua, chaanerepua:

—Aaata epeche weruma enenariamea ahpo
wahjachio, ki weruma ahpo uumetepua, ohsotia
puuua, apoekamera yorakemeripua pu'kao.

³⁶ Neipao ti'tijoeekachi oiaio, piiripi kuita
koomipaka naasipa werapakao, chaanerepua
wa'a mochikameo:

³⁷ —Aaata peenia e'raka apochi uuyamea aaata
kuitao, wa'achi e'raka no'o uuyai teeremeripua
apochio. Aaata piire no'o kaawe e'reka uukamea,
ki no'oche kaawe e'reka uuyai tiiamepua, te'ta
te'pa kahtiamera no'o Noono kaawe uuyai teere-
meripua, Apoe i'ka wehjoarichi no'o uhjurakam-
era.

*Ki tamomina ihsiamea, taamo ahjama ti-
iamepua*

(Ruuka 9:49-50; Maateo 10:42)

³⁸ Waikao Waani Eesusi weerariaa, chaanere-
pua Eesusio:

—Masitarii, aaata tetewikame teemea,
aamo teewachi puuyachame na'arari, nape
pu'kao, ta'omaka teemea ki taamo ahjama
ohjoamekopua pu'kao.

³⁹ Nape Eesusia wa'a chiiopa Waanio,
chaanerepua:

—Ka'te ta'omamitia eemea pu'kao. Aaataai peenia ihsiamē no'o teewarāeo, kiisi na'ara ih-siamēpua noochio. ⁴⁰ Wa'a teeresoo aaataai ki taamo seepurawa enesaa, taamo ahjama te'teriamepua. ⁴¹ Aaataai noochi paparamea, piire arapaoi neeroi aamo oowekameo, kiisi wehchi wichiymepua, Riosie kaawe yorapuao.

*Tatakorichi wichime te'terewa
(Maateo 18:6-9; Ruuka 17:1-2)*

⁴² 'Aaata kukuchichitia noochi paparakame tatakorichi ruhjitesoopua, ohso kaawe enemii puuua, weruma moorino matasurara kutchachi o'yesa pa'wechi ipaniaopua. ⁴³ Eemea aamo seekaraoiopua tatakorichi aamo wichiressoo, ohso kaawe aamo tehpunapuapua pu'kao. Epeche kaawe piiripi seekaeka Riosi peenia tiiame ye'karichi pakiniaa, ki ooka seekaeka Satanasi ahjama na'ichi ipapuachitiao, kiisi wahjiamesi tajayachiopua; ⁴⁴ wa'ao na'ioo kiisi wahjiame tajenarichio; wa'ao ikuchuwaoi ki wahjipakao, tahpitika eiwepua tiiachiopua. ⁴⁵ Aamo taaraaoi tatakorichi aamo wichiressoo, ohso kaawe puuua tehpunatia. Epeche kaawe piiripi taaraeka pakiniaa Riosi ta'iria mochiwachi ye'karichiopua, ki ooka taaraeka Satanasi na'ichi ipapuachi aamo ipaniachitiao; ⁴⁶ wa'ao na'ioo kiisi wahjiame tajenarichiopua; wa'ao ikuchuwaoi kiisi wahjika tahpitika tiiachi eiwepuao. ⁴⁷ Aamo puusioi aamo tatakorichi aamo wichiressoo, ohso kaawe puuua ma'chipatiaa. Epeche kaawe piiripi puusiekai tewekachi pakiniaa Riosi kahtiachi ahjamao, ki

ooka puusieka Satanasi na'ichi ipapuachi aamo ipapuachitiaopua; ⁴⁸ wa'ao tísia ikuchuwao kiisi wahjiame tiiachi, na'ioi ki choipachi seena aampa.

⁴⁹ 'Wa'a te'teremerri eemea, tísia kaawe aamo neesetoka tatakorichi wichiniameo, kihta tatakoriri aamo tewikepuawichiopua Riosi te'ta katewiachi taaweuchiopua, Riosia ahpo taawechi ti'tijoeri katewiachio, yoomahka na'ie i'yekiamechitia iiintomerikopua, tamochi i'yawakaopua taamo tatakoriria ki cheriwetiameo. ⁵⁰ Eemea, ki tatakorichi whichitepuawichio aamo piirechio, te'ta oonaemechitia mochitopuapua, aamo piirechi tetewachio kaawerumache yooraka mochitoka. Oonaeme eneniamea, aamo piirechiwichio kaawe yorapuao, nape aamo onachari wekatesaamua, kihtawichio kaawe enemamua aamo piirechi ku'imiao. Oonaa, ahpo anachari wekasaapapua, ki oosa onachari enepamepua. Pukaepa eemea, kaawe aamo neesetopuapua onachari eneniameo, ki wekapuawichio aamoo, aamo onachari eneniameo. Wa'a te'teresa eemea, ta'iria mochima eemea aamo wahjachi ahjamao, wa'achitia oonaeme enepakapao.

10

*Eesusia, nenewiwa poanatuniame masitena
(Maateo 19:1-12; Ruuka 16:18)*

¹ Eesusia Kapenau tewaniachi machenasaa-pua, tetuminatu akiparepua, Uurea weewachiami, Oorani akichi cherayachiami. Wa'ami inisika asiyachiamio, muuwaeme

napawisiachiopua ti'tijoe ooweruopua tiame, ahpo Riosi kaaweruma tuuyewari masitesirepua, senepi taawechi inisiwachitia. ² Piie taawechi wa'ami inisioio pu'ka weechiamio, ookapi parisero ti'tijoea Eesusi naaepariaipua, itapiti ki kaawe chaachasoopua, chapinariapa. Wa'a erakoapaopua teepotesao, iinatukerepua Eesusio chaachapaka:

—Masitari, ¿reesiserijuare kuunarao, ahpo uupi toiwao?

³ Eesusi pu'kao nehjiarepua:

—¿Ihtana aamo chaaniamekosapu, Moisetaru nuurarikosaapua naaju?

⁴ Aapoeo chaachaparepua:

—Taamo ehkoriami Moisetarua reesisekamepua pu'kao, nape iyosichi chanika iyotesa kiasa, ahpo poanatawa pichiwatawao.

⁵ Waikao Eesusia chaanerepua:

—Moisetarua nane'riai Riosio ki reesisiamekopua pu'kao, oowera wa'a iintorepua, tisia wa'a chaachapopapua pu'kao, kiisi e'wenarekaopua Riosio. ⁶ Nape pukeri o'inia Riosi yooma ihta enepaterioio, ki wa'a teereriaipua, Ehkoriami Iyoterichio Moise wa'api eee cheeriopua: "Riosia pukeri o'iniao, piiripi tijoe neterepua piiripi oowitiame tiame.

⁷ Wa'a tiachipa ti'tijoea, toimeripua ahpo yayawao, ahpo uupima pirenatumiaopua wa'asi, ⁸ na'pa piiripichitia teeremeripua pirenatusaa." Wa'a tiiachipao pirenatuttiameapa, ki ookakaite puuua, piiripi wa'apikaitepua.

⁹ Pukaepa pirenatuttiameo, aaataai tijoea oowitiameai, ki poanatametepua pu'kao, apoe

Riosi iintokamekopua pirenatakao, pukeri o'inia nenewitiaeopua.

¹⁰ Ehjepamio ta'pechi nonorasaapa Eesusi ah-jamao, Eesusi ajawariaa, iinatukerepua Eesusio nenewikame poanatuniame nayewariame.
¹¹ Eesusia waikao pu'kao, te'ta ma'chiame tuuy-erepua, eee cheekao:

—Aaata piire ahka ahpo uupichi poanatusa pi-irechi ahjama neewisaa, suwepori tiiame tatakoriamepua, kiisi kaawe iintoka ahpo pahcha uupieriamechio. ¹² Oowitiameai ahpo kuuna toisaa, piirechi ahjama neewisaapua, wa'achitia ki nu'uti suwepori iintuamepua tiameo, ki nu'uti tatakorika ahpo pahcha kuunaeriachiopua.

*Eesusia Riosi kaaweruwari yahchenapua kukuchichi
(Maateo 19:13-15; Ruuka 18:15-17)*

¹³ Neipao, ma'chi kahtioio Eesusio, kukuchi u'yeparetupua wa'ao, pu'kao Eesusia ahjachi seekarepakao, Riosi kaaweruma neesetori yah-chemichiopua pu'kao. Nape Eesusi ajawariaa, ki eerinatemichiopua Eesusio, ki u'yepajerereriaipua kukuchio. ¹⁴ Nape Eesusia ahpo ajawariao, wa'iniopa ki apochi e'enamichiopua kukuchio, te'yarepua pu'kao, eee cheeka:

—Tooa pu'ka kukuchio noomina e'enamichio. Ka'te wa'ine pu'kao. ¿Ki nane'riamekosa eemea, kukuchika te'teriamekopua Riosi ye'karichi muimerio? ¹⁵ Pichiwa aamo chaanenania, ki kukuchichitia ikanati pichikiamea, Riosi chiia ahpo ye'karichi paajutewao, ka'chi iika pakimeripua wa'ao.

16 Waikaopua piiripi kuita apecchunasaapua, koomirepua. Wa'a ikisaopua ahjachi seekarepaka, Riosi neesetori yahcherepua pu'kao, kaaweruma weritomichiopua pu'kao.

*Tijoe tomiwaeme Eesusi ahjama nayewaria
(Maateo 19:16-30; Ruuka 18:18-30)*

17 Piie taawechi wahkami u'matoi Eesusio, aaata tijoea u'masika eenaka naaeparepua Eesusio. Ihjia Eesusi tawemina chopokorieka weri-pakao, taweminao, iinatukerepua pu'kao:

—Muuu Kaaweruma Masitari, ¿ihtana yoratania ki wahjiame ahjari Riosie no'o kiapuawi-chioo?

18 Eesusia chaanerepua:
—¿Ihtanawichio kaaweruma no'o teewame muuua? Apoe Te'ta Kaawerumaraa, piiripiche puuua, apoeche te'pa kahtiameche Riosi.
19 ¿Machiyamekosa muuua, Moisetaru nuurari chhiao? Puuua eee chaaniamepua aamoo: “Ka'te suuwe erapori ihsi, ka'te me'ya, ka'te ichiko, ka'te wihtucha aaataoi na'ara yorapuaichioo, te'ta yooreka yasitopuapua aamo yayawao.”

20 Waikaopu tijoea, nehjiarepua Eesusio:
—Eje'e Masitari, nu'utikai machiyamenia pu'kao, nu'utikai ahsieme yooraka yasitoamenia pu'kao.

21 Waikao Eesusia kaawe e'repakaopua pu'kao, chaanerepua:

—Nape muuua wa'a tiiiao, piiripi itapiti toiti-amemua pehjio: nehjimitia naaju muuua, yooma aamo iinueka kahtiao, wa'a iintosaamua, toremuka mochikame ku'imitiamua pukaeo. Wa'a iintosaa muuua, tewekachikamera iinuemamua,

aamo paarasario. Yooma wa'a iintosaapua muuua, noochi enapuapua waikao, no'okamera yorakeka yasitomia. Ahkasi yooma wa'a iintosaape, iinuemamua waikao, ki wahjiamo ahjario.

²² Nape ihji tijoea tísia tomiwaemekapaopua, yuuweeme itipirepua wa'a tiiame inamukapao, yuuwesipakapaopua. Wa'a teetoka no'arepua, kiisi wekatenariapapua ahpo tísia paarasatiao.

²³ Waikao Eesusia ahpo ma'masitia norikame ne'nepakao, chaanerepua pu'kao:

—¡Ki teesa tehki e'rame tísia totomiwaemea, Riosi ye'karichi ahpo muipuao!

²⁴ I'ka wa'a chiiope Eesusio, Eesusi ajawariaa, tahpitika eraparepua Eesusi cheeriao, kiisi pahtipa puuua pu'ka chiaao. Waikao Eesusia eenechi chaanerepua pu'kao:

—¡Tísia tehki e'rame aaata tísia paarasatiamea, ahpo Riosi ye'karichi muimiao, ahpo tísia paarasarichi toomichiche paparamekapa, tisiwa weemuame pukachio! ²⁵ Epeche ki tehki tiaitepua tumusari tewaniame animaria, i'ikia puusirachiami u'matoteniaopua, ki aawata te'ta paarasatiameo, Riosi ye'karichi pakimiao.

²⁶ Wa'a tiiame inamukapa Eesusi ajawariaa, epeche tahpitika erapakaopua chaachaparepua ahpoo:

—¿Aatanakamera newipame teeretapua, wa'a teeresoo?

²⁷ Eesusia wa'a chaachapame inamukapaopua, chaanerepua:

—Ti'tijoewichioo ki kajume tiiamepua, ki ahpo wa'api newipateme tiiamekapapua. Nape Riosiwichioo, kiisi tehki tiaitepua, apoekameraka puuua, te'ta taamo newipatiameraa. Apoewichioopua Riosio, kihta itapitioi, ki'tiaitepua ki kajume tiameo.

²⁸ Waikao Peeroa chaanerepua Eesusio:

—Paamira, kaawechupena teemea, yooma toakamepua taamo weeechi iinuenarewa erakopua, aamokamera ahjama te'teretonariapa.

²⁹ Waikao Eesusia yooma inamumichioopua, weeru naewakao, cheerepua Peeroo:

—Pichiwa chaaninia i'kao: aaataai i'ka kaaweruma tuuyewarichi, noochi te'teriamewichioo, ahpo ta'pewa toakamea, ahpo papachiwao, ahpo pipiniwao, ahpo noonoo, ahpo yeeyeo, ahpo uupio, ahpo tatanao, ahpo weewaoio, ³⁰ kiapuamepua i'ka weeechi mochitoiopua pehjio, itapiti epeche piire sientosa u'matoka nateyame ki yooma ahpo toariachitiao. Puuu tisia nateyame pu'ka kiapuameraa, Riosie ahpo newipaterapua, ahpo tatakoriria ahsieme cheriweniame, i'ka weeechi mochitoaiopua pehjio, aiwaka mochitoaiopua. Puuua kiapuamepua tiameo, weemera Riosi ye'karichi mochipuameo, ahkasi ki wahjamesi ahjaka mochipuachi. ³¹ Nape pu'ka taawechiami Riosie ahpo ye'karichi muipuachio, Riosie reesiseniaopua, ehpiami i'ka wehjoarichi te'ta weruma nateyame tetewiniame paarasatiapao, kihta weruma nateyame tetewipuame puuua, Riosieo. Nape ehpiami i'ka wehjoarichio, kihta weruma nateyame tetewitiamea kihta

weruma paarasatiapao, waika taawechi Riosia ahpo ye'karichi muipuawichio reesisiaio, te'ta weruma te'terewaeme tetewimapu Riosia.

*Eesusi Paisachi simiyame mukimia tuuya
(Maateo 20:17-19; Ruuka 18:31-34)*

³² Pooechi nokisinioi Eerusareniteo, Eesusia ahpo ajawariao, pahcha weritoriaipua. Pu'kao oisa teetoka pahcha weritopao, seewerepua Eesusio itapiti ahpo ikipuao. Neipa nonosiamaea tiamea, wa'achitia seewerepua. Eesusia wa'a erakotopapua pu'kao, poanatasopa pu'ka oosa mariki aampa ooka ahpo ajawariao, ma'chiame tuuyerepua pu'kao, ihtana apochi teeremerikopua wa'a Eerusarenio. ³³ Waikao Eesusia o'inerepua tuuyekao, ihtana ahpo ikimiaopua wa'ao:

—Tetewame eemeapa, Eerusarenite asiyamekopua wa'asi. Wa'ao neee Tijoe Tijoe-tukamea, nanaarame ti'tijoechi nehjipuamepua, isaeri ne'neseriosi pa'pamuratuamechi tiame, wa'a ikisao iyoteri ti'tijoechi i'topuamenia tiame, yooma puuu noonoimeripua, no'o mukiwachi uhjurakao. Neeea pu'ka noonoimerie chaachapatioopua, seesenu ti'tijoechi kiauamenia meripuawichioo, rooma ti'tijoerichi. ³⁴ Puuu seesenu ti'tijoeria, no'o tisia na'ara yorameripua, a'chikoi yoorakao wepaka tiame. Puuua ahkasioi no'o nanarichi akachupemeripua, nanaarakao. Wa'a noonoisaapua, no'o meripuachi i'tomeripua, kurusichi chuhchaka meripuachiopua. Nape

wa'a meritiaainia, paika taawe simiyachiopua, eenechi ahjameri neeea oijenakao.

*Saantiao Waani tiame, Eesusi itanewa itapiti
(Maateo 20:20-28)*

³⁵ Waikao Aakowoa Waania tiame na'pa Sewereo tatanaraa, Eesusi naaepakao, chaanerepua:
—Masitari, itapiti aamo itanenariai teemea taamo yorajera.

³⁶ Eesusia waikao wa'a chaachapatiapao, chaanerepua pu'kao:

—¿Ihtana no'o aamo yorakejerai eemea?

³⁷ Waikao aapoeo chaachaparepua:
—Teemea aamoo, aamo ye'karichi yasipasaapa, taamo reesisejeranipua aamo chokichi mochipuapuawichiopua, taamo piiripio aamo ahjamina, piireo aamo owemina.

³⁸ Waikao Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Eemea kiisi ijinatamepua aamo itayao.
¿Ahkasioi anachameri ohjoare eemea no'o tísia aiwamia paasochi ijimiachitiao, pu'ka tísia no'o aiwarieo pukachi moropiteka paatoniamechitiao?

³⁹ Aapoeo nehjiarepua waikao:

—Eje'e, anachameri teemea.

Waikao Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa aiwatare eemea kokosatiameo, itapiti tísia chihpuame iijikaopua, itapiti tísia aiwaniamechi aamo moropiteka paatoniamechitiaopua; ⁴⁰ Nape puuu aamo no'o ahjamina mochipuao, piiripio no'o oenao, piirea no'o ahjaminaoi, ki neekamera iintomeripua pu'kao; Apoe no'o Noono

tewekachi iintomeripua pu'kao, apoe te'ta apochi reesiseri ki'yamera.

⁴¹ Waikao puuu oosa mariki Eesusi ajawaria ki wa'a chaachapakamea, pu'ka ooka Eesusi ajawaria wa'a chaachapariopao, nekawerepua pu'kao, Saantiaoopua, Waaniopua tiameo. ⁴² Nape Eesusia pu'ka nekawiopao, yooma ahpo ajawaria paaesaopua, pirena ajawakaopua chaanerepua:

—Eeme wa'apiai nane'reka mochitoamepua i'ka wehjoarichio, iintuamekopua aaata ya'yawichio, ahpo tararia ti'tijoerio, tisia kokosa yooraka tekipanatiamekopua pu'kao. Puuua, tisia ahpo weruma erakoka mochitoamepua. ⁴³ Nape eemea noochi paparamea, ki wa'achitia weruma erakoka mochitopuapua. Ohsotia aaata eemea te'ta weruma enenariamea, kiisi aamo weruma e'raka yasitomeripua; ohso kaawe puuua kaawe e'raka ku'imeripua ahpo wahjachio. ⁴⁴ Aaata te'ta paamiratuame enenariamea, ohsotia puhkuka teeremeru puuua ahpo wahjachio. ⁴⁵ Neeeai Riosie Tijoe Tijoetutetiamekai ki epeche weruma teeremia eenakamenia amochio, no'o kaawe yorakepuawichioo, ohsotia neeea, aamokamera yorakemia eenakamenia, aamokamera kaawe yoramia. Neeea aamowichioo, ahkasioi no'o ahjarioi, aamowichio pejana nehpupaka nehjimia eenakame neeea, aamo kiisi kaawe noonowiriawichio natetemia.

*Eesusia Watimeo ki ma'chiriame yachapatena
(Maateo 20:29-34; Ruuka 18:35-43)*

46 Eesusi Eriko mochiwachiami u'matoi ahpo ajawaria ahjamao, muuwaeme nokisiame tiame Eesusi ahjamao, pooesuve yasariaipua aaata ki ma'chiriame, puuua ihkorewa itaka yasariaipua wa'ao. Puuu ki ma'chiriamea, Watimeo tewaniame enerepua, Tiimeo tewaniame taanara.

47 Puuua Eesusi wa'ami u'matomioio, puuua Eesusio Nasare ohjoemeko tuuwame inamukapao, weeru sisinamurepua Eesusio, chaaneka:

—¡Eesúiii, Raawitaru tetejimarisiwachi naawakamee, no'o cheriwejerani neeeaa!

48 Wa'a chiiopa pu'kao, waapi ajakamea, te'yarepua pu'kao, nape puuu ki ma'chiriamea teritiaio, epeche uwatiame sisinamurepua Eesusio:

—¡Raawitaru tetejimarisiwachi eenameee, no'o tesiwa e'remitiapua pahchúuu!

49 Waikao Eesusia weripakao, chaanerepua ahpo chokichi ajatoameo:

—No'o u'yepao pu'ka tijoeo.

Waikao ki ma'chitiame i'noramea, chaanerepua pu'kao:

—Nahpesa naaju aamo paaena Eesusi. Kaawe erapasa naaju. Utewataka werisisa.

50 Waikao ipasapa ahpo matomoporao, ikanati niika weriska, Eesusi chokichi eenarepua, ahpo i'norame panitoaeopua. **51** Eesusia waikao iinatukerepua pu'kao:

—¿Ihtana aamo yoorejeranimua?

Ki ma'chiriamea nehjiarepua cheekao:

—Masitari, ma'chiriame enenare neeeea.

52 Waikao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Wee, kaawepua. Kaawe e'raka no'ramitiamua. Noochi paparakapa muuua, aamo ki ma'chiriaopua muuua, saukame muuuapa wa'asi.

Waikao ki ma'chiriamea, ikanati ma'chireparepua, kawiyame tetewaka. Waikao puichi saukamea, ahjama simirepua waikao, Eesusi na'naritokao.

11

Eesusia Eerusareni muuwari mochiwachi pakina

(*Maateo 21:1-11; Ruuka 19:28-40; Waani 12:12-19*)

¹ Eesusia Eerusareni waapi ihtoiopua, Weetajeo Wetaniao tiame, Ooriwo kaawichi taweminao, ooka ahpo ajawaria chaanerepua:

² —Paaohjoewachi siimpamitia eemea, i'wa o'iniao ma'chiachio. Wa'a muirachio piiripi uuru teimeri eemea, masotatiame wa'asi, pu'ua ki yaasetoniame pehgio. Pu'ka uuruo, o'yaeka chuhkuame teimeri eemea wa'ao, wa'a kaari ko're yeetarachi poemina. Na'sonasa no'o u'yepamitiapua pu'kao. ³ Piire ahka iinatuke-soo pu'ka uuru aamo na'sochio, chaanepuapua pu'kao:

—Eesusi Apoe taamo Paamiraa, ahpo i'yetonurakapua ku'itatio, eenechi upapuatapua ku'we.

⁴ Puuua wa'a siimpasaa waikao, wa'a teware-pua pu'ka uuruo, yeeta ko'rechi poemina o'yetiame. Waikaopua pu'ka uuru o'yara

na'sochoiopua, ⁵ aaataa wa'ao sisinamurepua chaaneka:

—¿Ihtana yooraka nooka eemea wa'ao?
¿Achini iikai na'sochani eemea pu'ka uuruo?

⁶ Waikao Eesusi uhjurariaa, te'ta Eesusi ahpo chaanenurechitia nehjiarepua. Wa'a chaachapakopua pu'kao, reesiseretupua i'tomichioo.
⁷ Waikao Eesusi uhjurariaa pu'ka uuruo, Eesusi u'yeparepua pu'ka uuruo. Waikao Eesusia pu'ka uuruo, itapitie ipetetiopua pu'kao, yaasetoka yasitorepua pu'kao. ⁸ Waikao wehchi ahjama nokisiamea, ahpo kemawa ipekesirepua simiyachio. Wahjachia kuhsisawa ihpapasesirepua u'matomiachio.

⁹ Waikao pahcha nokisiamea, neipa nokisiamea tiame, chaachapasirepua siinakosikao:

—¡Tisiwari, tisiwari! ¡Riosichi eename Yawichiii, Te'ta kaawerumara Yawichiii!
¹⁰ ¡Ehpe o'inia werisipupuapua eenechio, ehkoriamisi Raawitaru yawichituriao!
¡Cheriwema ki'yame teemea Riosi tisiwa te'pa kahtiameo, te'ta te'pa tewekachi o'inia aamo uhjurakameopua weeechi!

¹¹ Ehjepa Eerusareni ajasisaapa Eesusia, isaeri te'ta tioparachi pakirepua, wa'a yooremina napawikarichi. Wa'ao yooma ne'nesapa yoorekoo, aarikopa wa'asio, Wetaniami akiparepua ahpo oosa mariki aampa ooka ajawaria ahjamao.

*Eechichuna Eesusi wakipanura
(Maateo 21:18-19)*

¹² Pu'ka meere Wetaniami nokisinioio Eesusi chorowapasaa, ¹³ mehka o'inia tetewariaipua,

echitiame chuunao weeru sawatakame weeriame. Pu'kao ahseriaipua ne'nemia taakaeko o'raka, kihta taakaeme werirepua, saawarache apoche. ¹⁴ Waikao Eesusia chaanerepua pu'ka eechichunao:

—;Ka'te oosa taakemitia muuua, ki aawata aamo ko'komichiopua taakiao!

Puuu Eesusi ajawariaa, inamurepua Eesusio, pu'ka eechichuna na'ara chaanerioio.

Eesusi i'isaeri tiopachi ki ka'karumao, ma'chi ihpaparia

(*Maateo 21:12-17; Ruuka 19:45-48; Waani 2:13-22*)

¹⁵ Neipa i'ka cheesoo Eesusio, Eerusareni ajasirepua. Waikaopua i'isaeri tiopachi pakisaapa Eesusia, yooma puuyanarepua wa'ao, ki kaawe nokayameopua wa'ao, itapiti nehjameopua wa'ao, tarayameopua tiame. Yooma ru'minerepua meesao, toomi naakuriwaka mochikameopua tiame, waankooi ahjachi mochikao, yooma ru'minaka ihpapaserepua tiame, kooro nehjaka mochikameo, yooma ihpapaserepua koorokario. ¹⁶ Eesusia wa'a tiopachiopua tiameo, aawataoi ki towarepua itapiti i'toka nonoramichioopua, yoorekomi nonoraka puuyaniachio. ¹⁷ Wa'a yoorasaapa pu'kao, tisia te'yarepua pu'kao, chaanekao:

—;Ki Ehkoriami Iyoterichio, eee chiiame Riosia: “No'o kariwaa, ki noochi papara-puawichio netetiamepua, yomatiame weeechi mochikamewichioo”? Nape eemea no'o kariwao, ichikoame teesowara, iintaparepua.

¹⁸ Neeseriosi pa'pamiratuamea iyoteri ti'tijoea tiame, wa'a ahpo chaaneniame inamukapaopua, waika o'inia i'yasirepua aachin teeka Eesusi ahpo merimiao. Nape wa'a erakoapua majawerepua ti'tijoerio, muuwaeme tisia peenia e'raka keepuamekopua Eesusio. ¹⁹ Tukapasipasoopua wa'asio, Eesusia ahpo ajawaria ahjamao, ma'chi machenarepua wa'a muuwari mochiwachio.

*Eechichuna ki taakiame wakipatetiamē
(Maateo 21:20-22)*

²⁰ Meere piario, eenechi wa'ami uumatonioio, puuu eechichuna Eesusi nayeweriaopua, wakipakame werirepua wa'asi. ²¹ Waikao Peeroa chaanerepua Eesusio:

—Masitari, ne'neo pu'ka echichunao, tapana aamoo ki taakenureriao wa'asi. Nee, ¿ikanáti wakiparepua wa'ási?

²² Eesusia nehjiarepua:

Wa'a iintokame Riosia aamo tetewimi-chioopua, itapiti ahpo itanetiaapua aamoeo, wa'a iintoka nehjiamekapapua ikanati.

²³ Pichiwa te'ta paparaka nayewesaa eeme Riosichio, ihta itapiti aamo tesiva e'raka itasoopua, aamowichio iintomeriche puuua, kai nu'utikoipua aamo itayao, kaawi kehchumakoio.

²⁴ Pukaepa, aamo weruma Riosichi itayao, kaawi kehchumaoi enesoo werumao, ihta kaawioi wa'a weeriamechitiao, wiitu weripa pa'wechi chaanesoo, wa'a weripamii kaawia. Pukaepa aamo chaaniamenia, kihta seeweka itanepuapua Riosio ihta kehchuma aamo cheriwejeraopua, nape te'ta pichiwa Riosichi

paparaka. ²⁵ Nape eeme Riosi ahjama nayewanariame enasaa eemea, kaaweruma e'raka enamitia muuua aamo iikachio, aamo iikachioi kihta inasoka nayewemia. ²⁶ Aaata aamoo ki kaawe iintosoopua, ka'te nekumeka itipimitiamua pu'kao; ohso kaawe cheriwepua muuua pu'kao, wa'achitia Riosiai waikao, aamo cheriwemapua tiameo, ihtaoi aamo itayae cheriwekao. Nape muuua ki cheriwiamen eseoopua aaataoiopua aamo piirechio, Riosiaio kiisi aamo cheriwemapua.

*Eesusi ahpō masitemia reesiseri iinuewa
(Maateo 21:23-27; Ruuka 20:1-8)*

²⁷ Neipa i'ka wa'atiame nayewasaapa Eesusia, eenechi Eerusareni eenarepua. Wa'a i'isaeri tiopachi pakisa yooremina oyoyo, neeseriosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame ookapia, wa'a ikisa o'ochetiamen pirenaturi tewaniamea ti'tijoe ma'masitari, ²⁸ Eesusi naaepakaopua, iinatukerepua:

—¿Aatana reesiserichi inisiamemua aamo masitiao?

²⁹ Wa'a chaachapopao Eesusia, chaanerepua:
—Pu'kachi aamo no'o iinatukia, aamo iinatukiamen neeeai. Pu'ka aamo no'o nehjiasoo, aamo nehjiama neeeai aamo no'o iinatukiao. ³⁰ ¿Aatanakamera ihsikame uhjuraka Waanio paatomichioo, Riosikamera, ti'tijoekamerakosaoi?

³¹ Waikao aapoeo, ihchi nayewakaopua ahpoo, chaachaparepua:

—Riosi uhjurario taamo tuusoo, eee cheeka taamo nehjiemapua: “¿Achini iikai ki pichikeka

eeme pu'ka chiao?" ³² Wa'a tiiachio, ¿ih-tanakamera chaachapata teemea? Aaata ti'tijoerioi, ka'chi iikaoi uhjurario chaachapame teemea.

Puuua wa'a chaachaparepua majayapa ti'tijoerio, pu'ka Waanio yomarika ti'tijoe ooweru tiameo, Riosie uhjuratiameko, erakoamekopua pu'kao. ³³ Wa'a tiiachipao, chaachapaka nehjiarepua Eesusio:

—Kiisi nane'riame teemea.

Waikao Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Wa'a teesoo neeeai ki aamo tuuyemapua, no'oo aatanakamera no'o uhjurariaopua, i'ka no'o masitia inisimichioo.

12

Tekipanatewa ichikokame, wa'achitarichi nayewatiame

(*Maateo 21:33-46; Ruuka 20:9-19*)

¹ Ehjepamio Eesusia wa'achitarichi masiteka o'inerepua wa'a i'isaeri napawikarichio. Puuua eee chaanerepua:

—Seenepi simiyachio wahka yasariataipua aaata tijoe panijuwari echayame. Puuua panijuwari echisapao, ko'reteriataipua pu'kao. Naati neteriataipua tiameo, tekesatura, pu'kao i'ipasaopua wa'a sahtunapuawichiopua. Naati neteriataipua tiameo, kai waapisi weeriame ne'nesero, wa'a te'pa werika inatepuawichiopua echitiameo. Wa'a ikisaapa neipa tekipaname i'yasaapua, wa'a wasachi eechichi toariatapua tekipanamichioo. Yooma wa'a iintosaapa, mehka akipariatapua seenu weeichi.

² Neipami ahsepasoopa pu'ka echitiame i'ipasa naachutapuawichioo, aaata uujurariatapua ahpo naachutari i'noramichioopua wa'a kajukame naasipasio. ³ Nape wa'a tekipanamea chapisa wepisapao, wa'atia uhjurariatapua ahpo teekoo, kihta i'toka. ⁴ Waikao wa'a ikitiapa apoe teekoraa, piirechi uhjurariatapua waikao, ahpo ku'iwa. Nape pu'kaoi tekipanamea, moochi weweka na'ara yooraka eeranatesaopua, ahpo teekochi no'apuriatapua pu'kaoi. ⁵ Waikao paika simiyachiopua te'ta teekoraa, eenechi piirechi uhjurariatapua, nape puuuu meriretiatapua. Neipao epeche weeka uhjurariataipua, nape pu'kaoi tekipanamea, ookapi ko'isaopua, wahjachio oowera wepisaa nonorapuriatapua ahpo teekochio.

⁶ 'Waikaopu teekoraa, ki aaata uhjurame tiiapaopua, piiripi wa'api taanaekaipua tísia nakiyao, pu'kaapechi uhjurariatapua: "Ki merimapu i'kao", e'raka, "Yooremapua i'ka no'o taanakopao", e'raka. ⁷ Nape tekipanamea, pu'ka wa'a ihtoame tetewakapaopua, chaachapariatapua: "Ihjia taamo teekora taanarapua, ihjia ahpo noonoo mukisoopua, puuukamera yooma ahpo noonoo iinuekao, teekorachitia itipimeripua. Meritaria pu'kaopua tiame. Wa'a noonoisaa teemea, yooma pu'ka iinuemia iinueka itipima teemea", chaachapariatapua. ⁸ Waikaopua pu'kaoio, chapisa me'yariatapua. Pu'kao merisapao, pu'kao eechichio, ma'chi i'toka ipariatapua. Wa'asa noonoiriata puuuu.

⁹ Pu'ka yooma naewasaapa Eesusia, iinatukerepua ahpo keepuameo:

—¿Wee, ihtana iintotapu teekoraa ahpo tekipanateriao, wa'a noonowiriopao? ¿Ko'itarepua ahpo tekipanakiameo wa'a enasaopua? Puuua wa'a iintosaa, ¿ki wahjachi kiatarepua pu'ka tehkiwarao, ki ichikoka tekipanamekamera?

¹⁰ 'Naakona, ¿ki iyonakame eemea pu'ka Ehkoriammi Iyoteri chhiao, tehte ki nakika ipatiame nayewachio? Eee chhiamepua Ehkoriammi Iyoterichio:

Tehte tekipaname ihpapariaa ki nakika tetewikao,
puuu tehte ipaka tetewitiamea,
te'ta nakiwameria eneparepua,
te'ta kaari nawatera utewarachitia.

¹¹ Pu'ka tehte te'ta nateyame enepatekamea,
Apoe taamo Noono tewekachi kahtiame iintokamepua.

Teemea pu'ka tehteo taamo Noono iintoriao,
tisia peenia erakoka tetewame teemea.

Wa'a cheeriame Raawitarua, Ehkoriammi Iyoterichio.

¹² Puuu ne'neseriosi pa'pamiratuamea, wa'a cheekopa Eesusio, apochi simiyame nayewaka chiio erakoparepua. Wa'a erakoapa puuua, karichi chapisa yachanarereriaipua Eesusio, nape majawiapa ti'tijoerio, wa'atia toisa nonowarepua pu'kao.

*Ya'yawichiwichio koparoarichi simiyame
(Maateo 22:15-22; Ruuka 20:20-26)*

¹³ Neipapao Eesusia, parisero ti'tijoe uhjurere-tupua, Eeroremina chuchukuame ti'tijoe. Ihji

uhjuratiamea, Eesusi noonotemichio uhjuratiame eneriaipua, itapiti ahpo wenejiwa chaachasoopua, ahpo pa'pamuratuamechi wenejimichio.
14 Wa'a e'enakao chaanere puuu:

—Masitari, nane'rena teemea aamoo, te'ta pichiwarichi simiyamekamera chiiamekopua, a'chikoi chaanenioipua ti'tijoeepua, kiisi sewina erapamekopua. Muuua, wa'a chaaneriaipua kiisi toayamekopua, te'ta Riosi pichiwari chia masitekao. Pukaepa i'ka aamo iinatukemo o'rame teemea: "Nee, ¿kaawejoare te'ta yawichiwichio koparoaniame, nateteniao?"

15 Nape Eesusia nane'riapa ahpo wihkueka chaachapopa pu'kao, chaanerepua:

—¿Achini iikai no'o chapimo o'raka nayewiame eemea? No'o u'yepamitiaeopua piiripi toomi, no'o ne'nemichiopua pu'kao.

16 Waikako Eesusia u'yepatiapa pu'ka toomio, kaawe ne'nesaapa pu'kao toomichio, iinatukerepua pu'kao:

—¿Aatanapu, ihji toomichi kahtiamē nanari-raa? ¿Aatana teewara iyotetiamepua i'ka toomichio?

Waikao aapoeo chaachaparepua:

—Aa puuuua, apoepua Seresa, apoe te'ta yawichi —chaachaparepua aapoeo.

17 Waikao wa'a chaachapakopa pu'kao, chaanere Eesusia:

—Wa'a teesoo te'ta yawichi iinuwaraao, te'ta yawichikamera kiapuapua; nape Riosikamera iinuwaraao, Riosikamera kiapuapua.

Wa'a cheeka nehjiatiapao puuu Eesusieo:

—;Naakonakosa wa'a tiiatepua, tísia inatamekaite puuua? —ahpo chaachapaka itipirepuia.

*Mukukai eenechi ahjaniame iinatukewa
(Maateo 22:23-33; Ruuka 20:27-40)*

¹⁸ Waikao Eesusi kahtiachio, saruseo ti'tijoepuchi e'enarepuia wa'ao. Puuu saruseo ti'tijoea, ki pichikiame enerepuia, mukukai eenechi ahjaniameo. Pukaepa iinatukeriaipua Eesusio, eee chaachapakao:

¹⁹ —Masitari, ehkoriami Riosi nayewatura Moisea, eee cheeriaipua ahpo Iyoterichio, aaata neewikame ki tatanatasa mukukameopua ahpo uupichio, puuu wa'api poonira neewimeri tuukamepua ahpo pa'chi uupira ahjamao, ahpo tatanatariaopua, ahpo pa'chitaru tatanara enemichiopua. ²⁰ Nape neeee pu'kao wa'achitarichi aamo nayewemania. Puuu wa'achitaria eee teereriataipua: Oowisani tijoe eneriatai puuua, ahpo poponieme. Pahcha weeriamea neewiriataipua aaata oowitiame ahjamao, nape puuu ki tatanatasa mukuriatapua. ²¹ Waikao puuu wa'api neipa weeriamera ahpo pa'chi uupigeria ahjama neewiriatapua, nape puuui kihta tatanatasa mukuriatapua. Wa'achi iika mukuriata neipa weeriame pooniraai ahpo pa'chi uupira neewikameai. ²² Yooma puuu oowisani ahpo poponiemea, wa'achi iika wahjipariatapua, pu'ka oowitiame ahjama nenewikamea, aaataai ki tatanaeka. Wa'asi neipaoi te'ta pa'chira uupiraai, mukuriatapua tiame. ²³ Wa'a

ikikame enesaa yooma puuua, ḡaatanakamera te'ta kuunara enetarepu eenechi ahjarichio, yoomahka puuu oowisania ahpo poponieme, pu'ka oowitiame ahjama nenewikame enesoo, pa'chira tiame?

²⁴ Waikao Eesusia pu'kao, cheeka nehjiarepua:

—Aa eemea, tísia se'wi erakoamepua, kiisi pahtiapa ehkoriami iyoteri chiiiao, kiisi machiyapa tiameo, te'ta Riosi utewarira ihsiao. ²⁵ Wahjipakamea eenechi o'oijenasaapua ahjarichio, aaataai ki nenewika mochitomeripua, tewekachi mochikamechitia te'teriamekapa. ²⁶ Eemea pu'ka wahjipakai oijenaniameo, kihta machiyamepua, Ehkoriami Iyoteri chiiamekoopua. ḡKikosa iyonakame eeme pu'ka Ehkoriami Iyoterichi cheeria Moisetaruo, Riosie ahpo nayewetiameopua, kuksi uuyari tajenarichi ahpo nayewetioiopua? Pu'ka uuyari tajenarichi o'iniao Riosia, eee chaanerepua Moiseo: "Neee Aurani Riosiwaraa, Ihsa Riosiwaraa, Aakowo Riosiwaraaapua tiame." ²⁷ Wa'a cheekame enesoo Riosio, puuu paika Riosichi paparaka wahjipakameopua, Riosiwarako tuuriopao, wa'a teeresoo ahjaka mochitoamekaitepua pehjio, eenechi weerewa uumerikaitepua. Wa'a tiiachipa eemea, ki pichikiame enesaa eemea eenechi ahjaniameo, ki nu'uti se'wi erakoamepua.

*Epeche nateyame nuurariwa
(Maateo 22:34-40)*

²⁸ Waikao piiripi puuu Moise nuurewa masitaria Eesusio, tísia peeneka nehjiachaniopa

saruseo ti'tijoe iinatukeriao, Eesusichi eenakao iinatukerepua tiame, eee cheeka:

—¿Achini tiiamerapu Riosi nuuraria, te'ta nateyamechitia tetewipuamea, te'ta e'waka nokisipuamea?

²⁹ Eesusia nehjiarepua cheeka:

—Aamo ehkoriami Moisea, eee cheeka nayewerepua ti'tijoerio: “Eeme isaeri ti'tijoe ooweru tiame wa'achitia, keepuka mochimitia eemea aamo Noonon tewekachi kahtiameo, taamo Noonon Riosia piiripi wa'apipua, ki'tepua wa'asi piirechia. ³⁰ Te'pa kahtiamē taamo Noonon nuuraria, ihjipua te'ta yorapuamea: Aamoche Riosiwa nakika mochitopuapua, yomatiame aamo iikachi e'rae, yomatiame aamo inatarie, yomatiame aamo utewarie tiame.” Puuupua te'ta nokaka mochitopuamea nuurari. ³¹ Piirechi nuuraria tiame, ihjipua te'ta nateyameraa: “Kaawe e'reka yasimitiamua aamo piirechio, aamo wa'api aamo nakiyachitia.” Te'ta nuurari nokipuamea, ki'tepua wa'asi epeche nateyamea, pu'ka ookachitiao.

³² Waikaopu Moise nuurari masitaria, chaanerepua Eesusio:

—Eje'e, kaawe chaanimua masitari. Pichiwajupu aamo chiiāa, pichiwa piiripi wa'apipu Riosia, ki'tiamepua wa'asi piirechio.

³³ Riosikamera epeche nakika mochitoniamēa, epeche te'ta nateyamepua, nape yomatiame ahpo iikae nakiniamepua, yomatiame ahpo inatarieopua tiame, yomatiame ahpo utewarieopua tiame, ahpo piirechioi ahpochitia nakiniameopua tiame. Yooma puuua epeche

nateyamepua, ki animari Riosiwichio wahseka, oowewari kianiamechitia.

³⁴ Waikao Eesusia Moise nuurari masitario, kaawe e'raka pichikeriopa ahpo pichiwari chiaio, chaanerepua pu'kao:

—Ki se'wi tiiame muuuapa Riosi ye'karichio.

Waikao tisia ye'kaka nehjiamekopua Eesusio ahpo iinatukeniao, ki aaata iinatukeme erakorepua pu'kao.

Riosie Weratiame iinatukewa, aatanachi o'inia eename

(*Maateo 22:41-46; Ruuka 20:41-44*)

³⁵ Eesusia i'isaeri tiopachi masitiaio, iinatukerepua ti'tijoerio, eee cheeka:

—¿Aatia tiiachipa chaachapame iyoteri ti'tijoea, Raawitaruchi eenameko tuuka Riosie Weratiameo? ³⁶ Raawitaru wa'apiai Riosi Riosiwarie erapatetiaopua, cheerepua:

Apoe Riosi Paamiraa, eee chaanerepua ahpo Taana no'o Paamirao:

“No'o ahjamina yasipamitia muuua, ahkasi aamo seepurawao, aamo taaratere no'o toapachisi.”

³⁷ Eesusia wa'a Ehkoriami Raawi Iyoteria cheesaapua, iinatukerepua ti'tijoerio:

—¿Achini iikai Raawitarua, ahpo paamira tee-wakame Riosie Weratiameo, tisia ahpo neipami naawakamekoipua pu'kao?

Ti'tijoea ooweru tiamea muuwaeme, pu'sereka keepuame enerepua Eesusio.

Eesusio ki pu'sereria iyoteri ti'tijoe masitiao
(*Maateo 23:1-36; Ruuka 11:37-54; 20:45-47*)

³⁸ Eesusia i'isaeri iyoteri ti'tijoe masitario, kiisi kaawe noonowirio tuunapua. Pukaepa eee chaanerepua ahpo masitia keepuameo:

—Naane e'reka i'isaeri iyoteri ti'tijoe masitiao, puuua teteperuma wakirata pu'seriamekapu, kaawe yooreka ahpo tepotejeramepua, ahpo ihtoachi natepatiaapua. ³⁹ Aapoeo ahpo napawikarichiopua tiameo, epeche yoorewa ti'tijoe mochipamiachi momochipamepua, epeche yoorewa ti'tijoe ko'komiachi momochipamepua. ⁴⁰ Puuua kunamukukameopua tiameo, a'chikoi chaachapaka wihkueka kariwaraoi u'yamepua tiame, puuua ka'chi erakopuawichio ti'tijoerieo, tepekuma ni'okiamepua Riosi cheriwema ki'yakaopua, ahpo tisia kaawe yoratiamewichioopua kunamukukameeo. Nape puuua wa'a nokayaio, ki nu'uti kokosapuaitepua Riosieo.

Kunamukukame nehjaria Riosiwichio oowewari

(Ruuka 21:1-4)

⁴¹ Eesusia piire taawe ne'neka kahtioio. Riosiwichio toomi oowewari toaniachio, muuwaeme enapame teteware Eesusia wa'ao, ahpo Riosiwichio oowewa to'wiame. Ki ookapi we'weka tomiwaemea, we'weka to'eriaipua toomio. ⁴² Nape piriwa'a eenakame kunamukukamea, ki weeka tomiwamekapaoopua, ookapi wa'api nu'nutira toomi to'erepua Riosi oowewario, kiisi weeka nateyame. ⁴³ Waikao Eesusia ahpo ajawaria paaesapaopua, chaanerepua:

—Pichiwa ihji oowitiame kunamukukamea, epeche oowewari ki'yakai tiamepua Riosio, ki pu'ka wahjachi ki ookapi tomiwaemechitia, Riosiwichio nehjariachitia oowewario.⁴⁴ Yooma puuu tisia paarasatiamea toomi, ahpo soparawatiakamera ki'yamepua Riosi oowewarichioo, nape puuu kunamukukamea, ahpoche ko'komia ahjae tarimia iinuekaiopua, yooma Riosiwichio oowewariopua.

13

*Eesusi i'isaeri tiopa ru'minamio tuuya
(Maateo 24:1-2; Ruuka 21:5-6)*

¹ Eesusi i'isaeri tiopachi machenoio, piiripi Eesusi ajawaria chaanerepua:

—¡Masitari! ¡Ne'neo, achipu kekechumapu tehte, achini keena ajakamepu raampakariai!

² Eesusia nehjiarepua:

—Eje'e, ¿kaawe tetewamemua pu'ka kaario, kai waapisi ajakamekoo? Nape puuua wa'a tiiaio, kiisi itipimerikaitepua piiripioi tehte, raampata maaniameo. Yooma wehchi yasipamiitepua wa'a tiiaio, piie taawechiamio.

*Ke'chu weee kajuyoi naania teetowa
(Maateo 24:3-28; Ruuka 21:7-24; 17:22-24)*

³ Ooriwo Roomosachi ajasitioopua i'isaeri tiopa ma'chiachiopua, Eesusia yasiparepua. Wa'a yasipasoopua Eesusio, Peeroa, Aakowoa, Waania, Anteresia tiame, piineri iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:

⁴ —Teemea taamo tuuyejeramemua pu'ka i'isaeri tiopao, achinitio enemerikopua wehchi

yasipamiachio, ihtana enemerikopua naania teerewa ikipuachio.

⁵ Eesusia nehjiarepua:

—Eeme waika taawechi ohjoemea, aamo inateka mochitometepua, ki aawata aamo wihkuepuamichio pu'ka taawechiamio,
⁶ muuwaeme e'enamerikaitepua chaachapame: "Neeju Riosie Weratiamea." Pu'ka chaachapaeo, ki ookapi ruhjimiitepua pu'ka wisikuewachio.

⁷ 'Eeme pu'ka taawechiami ohjoemea, ki nu'uti nasiwaniame inamuao, ka'te te'ta majamitipaua pehjio, wa'a tiame inamuaiopua, ki kajuyachikai teetomapua pehjio. ⁸ Pirenapi weeechi ohjoemea, piire weeechi mochikamechi nasiwasimeripua ya'yawichi. Weeeai, ki muenati noonomeripua tiame, yoomatiame wehjoarichi, wa'a ikinoio tooretuniameai, ki teesa tiame teetomeripua. Nape yooma pu'ka wa'a tiiame teetooaiopua pehjio, pukeri o'ichari enemeripua, te'ta tisia kokosa aiwapuachio, pehjio.

⁹ 'Eeme pu'ka taawechiami noochi paparaka mochitoamea, kaawe aamo neesetoka mochitopapua; waika taawechiamio eemea, ya'yawichichi ijitopuamepua eemea; ahkaoipua i'isaeri napawikarichiamioi chapisa wepipuame eemea. Eemea te'ta weeweruma ya'yawichichi paaepuamepua noochi te'teriapa, wa'a iika no'o nehpupaka nayewameri eemea, te'ta ya'yawichi peereichio. ¹⁰ Pukaepa ihji Riosi kaaweruma tuuyewaria, ke'chu i'ka weee kajuyoio, yomatiame i'ka wehjoarichi nayewatupuamepua. ¹¹ Eemea weruma

ya'yawichichiami ijitolitao itapiti iinatukemiao, wa'a weeweruma ya'yawichi peereichi ajakaio, ka'chi eramitia eemea aamo chaachchapamiao, Riosia aamo eratiae chaachchapameri eemea wa'ao, ki eemeche piineri nokimerikapa wa'ao, wa'achi ihsiamerikopua Riosiai, aamo ahjama ku'ika nayewakao. ¹² Waika taawechiamio ahpo poponiemeai, ahpo poonioi nehjimeripua meripuawichio, noonoraai wa'achi iintomeripua tiame, ahpo tatana nehjakaopua ko'ipuamechyo; aaata tatanaraai ahpo noono nehjimeripua tiame meripuachio. ¹³ Yooma wehjoarichi mochikamea, noochi te'teriopa aamoo, nekamuchemeripua; nape wa'a te'tereniai ki se'wika noochi paparaka newitoka puuyakamea, te'ta kajuyachisio, Riosie newipatepuamepua.

¹⁴ 'Ehkoriами Riosi nayewatura Raanieria, wahka ihtoriachi ikipuame iyoteriaipua, itapiti tisia iinya tiiame yachapuamekopua i'isaeri tiopachi yooreminao, kiisi yachapuachi tiiame. Ehkoriamti Raanieri tuuya iyonakamea, pu'ka taawechi pu'ka tisia iinya tiiame tetewapao, pahtemapua Raanieri cheeriao. Pahteka tete-wamea pu'ka tisia iinya tiiameo, kaawichi-ami ujumamitiapua, yooma Uurea weeechiami mochikamea. ¹⁵ Aaata ahpo karijampa ihsiamamea, ki tekisaa kaawe enemiipua ahpo itapitiwaoi ma'chipamiao; ¹⁶ aaata wahka nokayameai ki e'enasaan kaawe enemiipua, ahpo petechioi ahpo wisasoriwa ma'chipamiao. ¹⁷ Pu'ka taawechi peteteka mochikame oowerua, ahpo tatana chiiteka mochikameipua pehjio, jtisia tesawa te'teremeripua! ¹⁸ Pukaepa pu'ka taawechi-

ami noochi paparaka mochitoamea, Riosichi itaka mochitomitiapua, ki tuuroi enemichiopua wa'a ikipuameo. ¹⁹ Pu'ka taawechiami tísia aiwamuamea, ki nu'uti teeremeripua, ka'chitia taawechi tetewiniame, naayachi o'inia i'ka wee yachatiasichiopua, neipami ahkaoi wahka ihortiachioi. ²⁰ I'ka tísia aiwario ki kahporatasoopua Riosio, apochi paparamewichioo, aaataai ki itipimeripua ahjakameo. Nape yooma apochi paparakameopua Riosia, ahpo tatana iintapariaopua, kahporatamapua pu'ka taawechiami tísia aiwaka mochitoao.

²¹ 'Waikami taawechiami aaata Riosichi paramea aaatae ahpo chaanetiao: "Ne'neo, i'wa kahti Riosie Weratiamea", wahjachikoieoi chaanetiaapua: "Ne'neo, waamikachi kahtipua", ka'te pichikemitiapua pu'kao. ²² E'enameripua weeka aaatao, Riosie Weratiameko tuuyame, nape wihtuka chaachapameripua. E'enameripua tiameo, pichiwaka Riosi nayewameka chaachapame, ahkasioi puuua tiameo, Riosi peenia ih-siwa nokisikao. Ahkasioi puuua Riosi ahpo tatana iintapariaoi, wihkuenaremapua; nape pu'kaopua wihkuenariaio, kiisi yuumpamapua, te'ta pewatiame mochitoamekopua Riosichio. ²³ Neeea no'o ahjariao, i'ka wa'a ikipuame aamo tuuyenapua, te'ta nane'reka mochitomichiopua, wahka ihortiachi ikipuameo.

*Tijoe Tijoetukamea eenechi enameri
(Maateo 24:29-35, 42-44; Ruuka 21:25-36)*

²⁴ 'Nape pu'ka taawechiami pu'ka aiwari u'matosoopa, taaaai tukapasipamapua,

meechaai ahpo mechatajenao choipameripua.
 25 So'poriai tewekachi o'iniao, ki ookapi ruhjiame tetewipuamepua, ahkasi tewekachi ohjoemeai, tisia chachapia noonoimeripua majakao. 26 Waikao neee Tijoe Tijoetukamea, toomarichi eename tetewipuamepua tekika, ki teesa tiame tajitoka eename Riosi utewarieo, tahpitika tiame teetoka uutapari. 27 Waikao neee Tijoe Tijoetukamea tekisaopua, nuuremania no'o ku'iwario, yooma na'poamichiopua no'o poanatariaopua Riosiwichioo, yomatiamae naomina i'ka weeechi mochikame, ahkasi i'ka wehjoarichi sihkochiamisioi mochikame. Wa'a ikisa tewekachi Riosie apechunatiameoipua wa'asio, yomatiamae na'poanuremania pu'kaoi.

28 'Eemea pepenipamitiapua i'kao, chuunachitia wa'achitarichi no'o aamo masitiao: Pu'ka oowarao rahtatiame uuyoioopua sawatakao, nane'riame teemea waikao, paamuni asiriamekopa wa'asi. 29 Wa'achitia i'ka a'chitiame simiyoioopua, taaa ikiyao, meecharoi, so'porioi tiame tutukapasipasoopa, no'o eenamechitiapa nane'reniame enemeripua, no'o Tijoe Tijoetukameo, aamo ta'pechi muirachi weeriamechitiaopua, erakopuamekoopua wa'asio. 30 Yooma ihji wa'a tiiame teetomeria, pichiwa wa'a teeremeripua kajuyachi taawechio, ke'chu wahjipoi waikami mochikame, tetewimerio. 31 Tewekaa weeea tiamea wahjipatarepua, nape ihji no'o chiiia te'ta pichiwapua, kiisi wehchi wichika itipimeripua.

32 'Nape pu'ka keenako ikimiao ihta taaweoio, ki aawata nane'riamepua pu'kao, Riosi ku'iwari

tewekachi mochikameai, neeeai wehjoarichi ti'tijoechitiao kiisi nane'riamepua, apoche no'o Noono tewekachi kahtiamera, nane'riamepua pu'kao.

³³ 'Wa'a tiachipa eemea, pusakameche mochitopuapua no'oche enamia inataka, ki nane'riapa achini keenako no'o enemiaopua.

³⁴ Ihjia naatika tiiamepua, aaata tijoe teekora seenu weechi akipakamechitia, ahpo tehkiwao ahpo tekipanatewa tooesaopua yoramichio, ahkasi ahpo eenachisi. Puuua ahpo ta'pechi yeetepawa tekipanatewaopua, chaanesa simirepua: "Ka'te kochika yasimitia muuua, eenechi eenainaonia senawato enamiitenia."

³⁵ Wa'a tiachipa eemeai pu'kachitiao, ka'te kochika mochitomitia no'o enemiaopua, ki nane'riamekapa eemea, achini keenako no'o enamiao, seenekachioinia tukapasipooi enamaoinia, naasipa tukaooi seenekachio, seenekachi totori oowira kusuyooipua marikarowa, piarioiopua seenekachi. ³⁶ Aamo inateka mochitopuapua, ki aamo kokochiame tewipuawichiopua, senawato no'o eenoiopua.

³⁷ I'ka no'o aamo chaania, yomachi weechi mochikame chaaneka chiiamenia: ¡Ka'te natakia mochitomitia eemea, senawato no'o enamiao!

14

Eesusi noriwi chapipua katewewa

(Maateo 26:1-5; Ruuka 22:1-2; Waani 11:45-53)

¹ Ooka taawe toiriai Semejenato pahko enamiachiopua, paani ki rewaruraeme

koi'wachio. I'isaeri tiopa ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuameraa i'isaeri iyoteri ti'tijoea tiame, Eesusi achini yooraka ahpo chapimia i'yariaipua, wihkueka merimo o'rakapua pu'kao.

² Nape ookapi puuua chaachaparepua:

—Nape pahko simiyoipua pehjio, ka'chi yoramete teemea pu'kao, ki tahpitika noonowemichiopua pahkochio.

Oowitiame peeniajuwa to'wekame Eesusi moochi
(Maateo 26:6-13; Waani 12:1-8)

³ Eesusia Wetania mochiwachi eenariaipua Siimoni ta'perachi, Reperaeme teewataniame tijoe ohjírachi. Eesusio meesa weeriachi kahtioio, wa'a eenarepua aaata oowitiame, piie riimeta pochikame tísia nateyame se-wajuya makotoame, apoche narato tewani-amee netetiame sewajuya. Puuu oowitiamea pu'ka riimeta kuhtarachi kahponasaopua, Eesusi moochi to'werepua pu'ka riimetachi peenia-juwao. ⁴ Waikao wa'a iintokopao pu'kao, ookapi wa'a mochikamea, nekaweka tetewarepua pu'ka oowitiameo. Wa'a erakoapa puuua, ahpo chaachaparepua:

—¿Achini iikai na'atame puuua tísia nateyame peeniajuwao? ⁵ ¿Nehjimetioipua pu'kao ohso kaawe, paika siento taawechi yowiwame kehkisi, pu'ka toomieo, tesawa te'tiamera ku'ime teereraiapua?

Wa'a chaachapaka na'areriaipua oowitiameo.

⁶ Nape Eesusia wa'a chaachapopa pu'kao, chaanerepua:

—Ka'te na'ara chaachapa eemea i'ka oowitiameo; ¿achini iikai na'ara chaachapame ihji oowitiameo? Ihji oowitiamea kihta ki kaaweruma iintokamepua, ohsotia puuua, te'ta kaawerumara iintowa iintokamepua.

⁷ Aaata te'ta tooremuameo, senepi taawechi amochi iinuemeripua ku'ipuamewichioo, nape no'ooo, ki senepi taawechi amochi iinuemeripua.

⁸ Ihji oowitiamea ahpo tesiwatia iinuekai i'ka peeniajuwao, no'o moochi to'wekamepua. Ihji oowitiame iintoriaa, ke'chu no'o mukuyoi, no'o weerewachi chuhchekamepua peeniajuwao, no'oo, peeniajutiame katewepuawichiopua teesotatiachio, wahjipame toaniachio.

⁹ Pichiwa aamo chaaniamenia i'kao, ihji oowitiamea i'ka noochi iintoriao, ahkaai i'ka wehjoarichi Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatutiachio, i'ka oowitiame kaaweruma iintoria inatepaka mochitopuamepua.

*Uurasi tewaniame Eesusi noriwi nehjaria
(Maateo 26:14-16; Ruuka 22:3-6)*

¹⁰ Uurasi Ihkarióte tewaniamea, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka ajawariaa, i'isaeri ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuamechi simirepua, Eesusi noriwi nehjiwa ahjama nayewamia.

¹¹ Waikao puuu i'isaeri tiopachi te'ta pa'pamuratuamea Uurasi chilia inamukapao, kaawe erakoka natetemo tuurepua natekarao. Waikao o'inia Uurasia, o'inerepua i'yasika achini iintoka ahpo nehjimia Eesusiopua.

*Taamo Paamira Eesusi Semejenato pahkokoi,
aari ko'karia
(Maateo 26:17-29; Ruuka 22:7-23; Waani
13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)*

¹² Pahcha pukeri o'iniachi taawechi Semejenato pahkoo, ki rewaruraeme koi'wachio paanio, po'wa Riosi oowewariwichio meriwachiopua, Eesusi ajawariaa iinatukerepua Eesusio:

—¿Akana aamo yorajeranimua, Semejenato pahko ko'kopuachio?

¹³ Waikao Eesusia ooka ahpo ajawaria uusaopua, chaanerepua:

—Waami siimpamitia eemea muuwari mochiwachi. Wa'a tetewimeri eemea aaata tijoe sikorichi neeroi mahtotoame. Pu'ka na'naritopuapua, ahkasi ta'pechi pakiyachisi. ¹⁴ Wa'a ta'pechi pakiriachio, chaanemitiapua wa'a kariwaemeo, taamo Masitaria aamo iinatukenurekapua, akana yooreko yorapuamekopua, Semejenato pahko ko'kopuameo, ahpo ajawaria ahjama ko'komiachio. ¹⁵ Waikao apoe aamo ne'netemapua, akana yooreko aamo yoramia pu'ka kooameo, te'pa raampatakarichi yoorémina. Waikao wa'a yorapuapua pu'ka kooameo, taamo ko'komiao.

¹⁶ Waikao Eesusi ajawariaa, wa'a siimpasaapa wa'a muuwari mochiwachio, yooma ahpo chaaneretiachitia tetewarepua wa'ao. Wa'a yooremina yoorarepua waikao, pu'ka Semejenato pahkokoi koi'wao.

¹⁷ Waikao Eesusia tukapasipasoopua, wa'a eenarepua ko'komiao, ahpo oosa mariki aampa

ooka ajawaria ahjamao. ¹⁸ Waikao Eesusia ahpo ajawaria ahjama mochinioiopua koi'rachiopua koakao, chaanerepua ahpo ajawariao:

—Pichiwa aamo chaaneniame neeea, piiripi i'wa koayame no'o ahjamao, no'o toomichi noriwi nehjimerikopua.

¹⁹ Waikaopu ajawariaa, tisia yuuwesi-pakaopua, yoomahka pipiripi iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:

—¿Neeeoare Paamira?

²⁰ Eesusia nehjiarepua:

—Piiripi eemepua, i'wa mochikame no'o ahjame, oosa mariki aampa ookao, no'o ahjama pehtorichi ichuka koayame. ²¹ Ihji no'o Tijoe Tijoetukamechi iintopuamea, Ehkoriami Iyoterichi chiia iintopuamepua; neape ;Ai puuu no'o noriwi nehjakamea, epeche kaawe energiaipua ki naawasa!

²² Wa'a cheeka Eesusia koaka mochinioio, piiripi paani uusa cheriyema kiasaopua ahpo tewekachi Noonoo, naasipasi chi'wanasa pu'ka paanio, chi'wapame ki'yarepua ahpo ajawariao, eee chaaneka:

—Ihji paania no'o weerewapua. Ko'komitia eemea pu'kao.

²³ Wa'a ikisaopua, paaso to'wame uusaopua tiameo, tewekachi ahpo Noonoo cheriyema kiasaopua tiameo, ahpo ajawaria iijinurerepua pu'kao, pu'ka paasochi maaniamepua. Waikao Eesusi ajawariaa, yooma ahka iijirepua pu'kao. ²⁴ Wa'a ikisoopa ahpo ajawariao, chaanere Eesusia:

—Puuu paasochi maaniame aamo iijiriaa, no'o eerapua, puuu eeraa Riosi ehkoriam i mochiriame ahjama kateweria pichiwatamepua, no'o eera wi'sumiae pichiwataniame. Ihji eera no'o wi'sumiaa, ki ookapi tatakoririamewichio pipatepuamepua. ²⁵ Ehpeo pichiwa chiiameenia, ki oosa no'o iijimerikopua, i'ka echijuwari neeroraopua, ahkasi no'o Noono ye'karichi no'o yasipaka ye'kachisi. Ahkasi waikamisi iijimerinia eenechio, i'ka echijuwari neerorao, weemera ye'karichi.

*Eesusi ka'itawa Peeroe
(Maateo 26:30-35; Ruuka 22:31-34; Waani 13:36-38)*

²⁶ Neipao, aari koi'wame ko'kosaapua, Riosi wikitari wikitasaapa wa'asio, Ooriwo roomosachite e'enarepua E'semaní siimpakao. ²⁷ Wa'a nokisiaio, chaanere Eesusia ahpo ajawariao:

—Yooma eemea noochi paparamekaio, ehpe tukao wa'api no'o chapitioo, piineri no'o toaka ujumameripua, Ehkoriam i Yoterichio, eee chiiamekopa: “Me'rema neeee tepuyameroa, wa'a ikitiaapa po'wa tepuyaa, yooma chi'ripamapua.” ²⁸ Meripuamenia me'yao, naape eenechi oijenamerinia; oijenasaapa neeee, Arirea ihsimania wa'a aamo e'enoio.

²⁹ Waikao Peeroa wa'a chiiopa Eesusio, chaanerepua:

—Pe'yachi wahjachi aamo ajawariaa, aamo piineri toita, naape neeee ka'i.

³⁰ Nape wa'a chiiopa Peeroo, Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa aamo chaaniame neeee, i'ka wa'api tukao, ke'chu oosa kusuyoi totori oowirao, paisa simiyame no'o ka'itamiitemua, kiisi no'o machiyo tuuka.

³¹ Nape Peeroa utewaeme naawesakao, eenechi chaanerepua Eesusio:

—Nape neeee ahkasioi meripuameaio, kiisi aamo ka'itamerinia.

Waikao yooma Eesusi ajawariai, wa'achi chaachaparepua tiame.

*Eesusia ahpo tewekachi Noonoma nayewani,
E'semaní tewaniachi*

(*Maateo 26:36-46; Ruuka 22:39-46*)

³² Ehjepamio, E'semaní tewaniachi ajasirepua. Eesusia wa'a ajasitioopua, chaanerepua ahpo ajawariao:

—I'wa no'o puuyemitia eemea ku'itapio, no'oo no'o Noonoma nayewachisi pehji.

³³ Waikao Eesusia, wa'a toisapa ookapi ahpo ajawariao, Peeroche i'torepua, Aakowoo Waani tiame. Pu'ka yeeka simiyaiopua, tisia iiyana eraparepua. ³⁴ Wa'a erapakaopua Eesusia, chaanerepua ahpo yeetoao:

—Ki nu'uti tahpitika e'ramenia noochio, no'o iikachi yuuwesiwao, ahkasi mukime e'ramenia. I'wa itipimitia eeme ku'itapiopua pahchu, nape ki kokochika.

³⁵ Waikao Eesusia, teesa wamichuri akiparepua ahpo Noono tewekachi kahtiamerencia ahjama nayewamia. Wa'ao chopokorieka weripakao, ahpo Noonoo, ahpo aiwamia se'witepua itanerepua. ³⁶ Pu'ka ahpo Noonochi itakao, eee cheerepua ahpo Noonoo:

—Muuu no'o No'noo, kihta iinuame aamowi-chioo, ki kajuka iintome tiao; pukaepa no'o se'wijeramenia i'ka tisia no'o aiwamiao, nape ki no'o e'rachitia iintoka, aamokamera e'rachitia ohso kaawe.

³⁷ Ehjepao ahpo paika ajawaria toariachi enasaa, kokochiame tewarepu pu'kao. Eesusia wa'a te'teriopa pu'kao, yooma pusatesaopua pu'kao, chaanerepua Peeroo:

—Siimoni, ¿kohchiame muuua? ¿Kiisi pusakame yasime e'ramemua ku'itapioi, ne'neka yasimitiooi? ³⁸ Ne'neka mochimitia eemea Riosichi itakao, ki aamo eenechi ahsemichiopua aamo nahsinapari kochirewao. Aamo ki kochimeriko e'raio, aamo wa'api resipariwaa, aamo kochipatiamepua.

³⁹ Waikao Eesusia, eenechi simisaapua ahpo Noono ahjama nayewamiao, eenechi simiterepua cheekao, pu'ka wa'api naewaka.

⁴⁰ Eenechi enasaapua oosa simiyachi ahpo ajawaria ne'nemiao, eenechi kokochiame tewarepu pu'kao. Eesusia pusateniaio, kihta nehjiame erakorepua, tisia kochinariapa.

⁴¹ Ehjepa eenechi enasaa Eesusia paisa simiyachiopua, chaanerepua ahpo ihsiachi yeetoriao:

—¿Iiweta resipuna eemea kokochika? Soparanipa wa'asi; ahseparupua wa'asi keenakoo, no'o Tijoe Tijoetukameo, nanaaramechi nehjiupachio.

⁴² ¡Yaapiti mochisisa! Nahpe waami wahja itipiriachi!

Wahja itipiriachi asisaapa Eesusia chaanerepua pu'kao, yooma ahpo ajawariao:

—Wa'atikia ihtoame tijoeapa, no'oo Tijoe Tijoe-tukameo, noriwi toomichi nehjakamea.

*Eesusi chapisa, i'toniame
(Maateo 26:47-56; Ruuka 22:47-53; Waani 18:2-11)*

⁴³ Wa'a chiooi Eesusiopa, wa'atikia ihtore Uurasiapa, Eesusi noriwi toomichi nehjakamea, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa. Ihjia, ki ookapi merimacheta mako-toame, yeetoka eenariamepua, wahjachi puuua, kuuu ahjae wewepua makotoka e'enakamepua. Puuua te'te ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuamee uhjuratiame enerepua, iyoteri ti'tijoe uhjuratiame tiame, wahjachi ti'tijoe uhjuratiame tiame, o'ochetiamie pirenaturi tewaniamee. ⁴⁴ Uurasia Eesusi toomichi nehjaio, cheekame eneriaipua: "Pu'ka aaata no'o chuchuyao, pu'ka chapisa i'topuapua, kaawe chapitoka, ki aamo neipumi-chiopua."

⁴⁵ Pukaepa puuua asisaapa, Eesusi naaepakao:
—¡Masitari! —cheekao, chuchurepua.
Waikao i'isaeri pa'pamiratuame soontarowaraa,
Eesusikamera chapirepua.

⁴⁶ Wa'a yooraka chapinioi Eesusio,
i'topuawichioo, ⁴⁷ piiripi Eesusi ajawariaa,
ahpo merimacheta ma'chipasa, nakachi
meteka tehpunerepua, te'ta ne'neseriosi
paamiratuameopua, ku'ira.

⁴⁸ Waikao Eesusia chaanerepua ahpo chapiri-ameo:

—¡Eemea nasimachetawaeka e'enakamepua,
kuuu makoka tiame no'o chapimiao, eemea
no'oo aaata ichikoameka yooramepua?

49 ḡAchini iikai ki no'o chapika eemea, no'oo i'isaeri tiopachi senepi taawechi no'o tetewaio, no'oo masiteka ihsioio? Aa, nape wa'a teetoame ihjia, Ehkoriami Iyoterichio wa'a chiiamekopa, wa'a ikikache itipimerikoopua.

50 Wa'a ikinioio yooma Eesusi ajawariaa, pi-ineri toisa ujumarepua.

51 Piiripiche temari na'naritoriaipu, nape puuuai chapinareretiaipua tiame; **52** nape puuuai wisasoriwarachi chapiniaopua, yasipaka newika poiyame u'marepua.

*Eesusia te'ta i'isaeri napawiriachi
(Maateo 26:57-68; Ruuka 22:54-55, 63-71;
Waani 18:12-14, 19-24)*

53 Waikao Eesusia, te'ta ne'neseriosi paamirat-uamechi i'toretupua. Wa'ao yooma ne'neseriosi pa'pamiratuamea, o'ochetiame tewaniameapua tiame pirenaturi, wa'a ikisa iyoteri ti'tijoeapua tiame, wa'a weruma nanapawiwa nanapawniachi napawirepua. **54** Peeroa mehka weritoka ne'netoka, na'naritosaaapua, ahkasi te'ta neeseriosi ta'perachisi eenarepua, wa'a ta'pechio na'iretiopao, wa'a weriparepua tatapamiao, wa'a ta'pechi inatiame tatapachi.

55 Wa'a weruma napawitiachio, yooma i'isaeri pa'pamuratuame wa'a e'enakamea, yooma te'ta, Eesusi na'ara iintoria i'yeriaipua iinatuke kao, nape itapiti merime teerewa; nape Eesusia kihta tewikeretupua, ihtaoi weruma na'ara iintoriao.

56 Aapoe muuwaeme wihtuki Eesusi wenejiaio, ki napati wa'achi chaachapaka wenejirepua, aapoe wa'api ahpo nateparika nayewapapua.

57 Nape wahjachi wa'a e'nakamea tiamea, wih-tuka wenejiriaipua Eesusio, eee chaachapakao:

58 —Teemea i'ka tijoeo, inamukamepua chiiameo: "Neeea i'ka tiopa ti'tijoe netetiameo, nooe wa'api ru'minasa i'ka tiopao, paika taawechi werapamania eenechio" —wa'a chiiame inamukame teemea.

59 Nape wa'a chachapaipua wenejikao, ki napati wa'achi chachaparepua.

60 Waikaopu ne'neseriosi te'ta weruma paamiratuamea, werisika wa'a napawitiachi naasipao, iinatukerepua Eesusio:

—¿Kihta nehjanimua aamo wenejiwao? ¿Ihtana chanimamua aamo nehpupakao?

61 Nape Eesusia wa'a chaaneniaio iinatukekao, kihta nehjiarepua, piiripioi naera. Waikaopu ne'neseriosi te'ta weruma paamiratuamea, eenechi iinatukerepua Eesusio, cheeka:

—¿Muuupu te'ta Riosie Weratiamea, te'ta Riosi Kaaweruma Taanaraa?

62 Eesusia nehjiarepua:

—Eje'e, neee puuua. Eemea wahka ihtorachio, no'oo Tijoe Tijoetukameo, no'o Noono te'pa kahtiame Ki Teesa Utewaeme kahtiachi ahjama, ahjamina kahtiame no'o tetewimeripua, wa'a o'iniaopua tiameo, toomarichi weritoka no'o tekiyame tetewimeripua, i'ka weeechio.

63 Waikaopu ne'neseriosi te'ta weruma paamiratuamea nekakao, ahpo wisasoriwa panisuka si'panarepua, wa'a iintosaapua, chaanerepua wa'a napawikameo:

—¿Ihtanawichio epeche wenejiwa nakitariapua? **64** Inamukame eemeapa, na'araka

nayewamekopua Riosichio. ¿Ihtana chaachapame eemea pu'kao?

Waikao yooma ahkao, meripo tuurepua Eesusio.

⁶⁵ Waikaopu Eesusi chokichi ajakamea, o'inerepua Eesusi akachupeka. Wa'a nokisao, Eesusi puusira to'peka wewesao, chaachaparepua:

—Ehsoo, ¿aatana ihsirupu aamo wewekao? —chaachaparepua na'arekao.

Wa'a nokisaopua Eesusio, wa'a inatiame soon-taroa, nanarichi wewesa ma'chiparepu iinatuke-niachio.

Peeroa Eesusi ka'itani

(*Maateo 26:69-75; Ruuka 22:56-62; Waani 18:15-18, 25-29*)

⁶⁶ Wa'a ikitioio Eesusio, Peeroa teere weriri-aipua pehji, napawitiachi ma'chi. Wa'aoi wa'a eenaka piiripi oowitiame neeseriosi ku'yamea, ⁶⁷ wa'a weeriame tetewapa Peeroo, na'isuwe tatapaka, puuua kaawe ne'nepaka Peeroo, chaanerepua:

—Muuu tiamepua, Eesusi Nasare ohjoeme ah-jama oyamea.

⁶⁸ Wa'a chaanetiapa Peeroa ka'itarepua cheeka:

—Ka'i, kiisi machiyamenia pu'kao. Neeea aamo chiao, ki nane'riamenia.

Wa'a chaaneretiaapa Peeroa, ma'chi machenarepua waikao, wa'api wa'a ta'pechi muiwachio. Pu'ka wa'apichi kusuriame totori oowiraai. ⁶⁹ Puuu wa'api oowitiamea

wa'a ku'yamea, eenechi tetewapa Peeroo, chaanerepua wahjachi wa'ami ajakameo:

—Ihji tijoeai, puuupua tiame Eesusi ahjama oiyamea.

⁷⁰ Nape Peeroa, eenechi ka'itarepua, ki pichi-wako tuukao. Waikao puuu ajakame tuuyetamea, ehjepamio paisachi simiyachio, chaacha parepua Peeroo:

—Pichiwa muuupua tiame, pu'ka tijoe chapi-tiame ahjama oiyamea, Arirea ohjoemechitia nayewámemua.

⁷¹ Waikao Peeroa, tísia utewaeme ahpo ka'itarepua, eee cheekao:

—¡Kiisi machiyamenia pu'ka tijoe, aamo chaachapao!

⁷² Wa'atiaiche, eenechi kusure totori oowiraa, paika simiyachiopua. Waikao Peeroa inateparepua, eee ahpo chaaneretia Eesusieo: “Ke'chu oosa kusuyoi totori oowirao, paisa no'o ka'itameri muuua, kiisi no'o machiyo tuukao.” Pu'ka wa'a ahpo wa'a chaaneretia inatepakapaopua Peeroa, nanararepua tísia yuuwesipaka.

15

*Eesusi Piiratoe, utewaeme iinatukewa
(Maateo 27:1-2, 11-14; Ruuka 23:1-5; Waani 18:28-38)*

¹ Ma'chirepasoopa yooma ne'neseriosi pa'pamiratuamea iyoteri ti'tijoea tiame, o'ochetiame pirenaturia tewaniameapua tiame, wa'a ikisa yooma puuu te'ta weruma peereira pa'pamiratuameapua tiamea, Eesusi o'yesa

i'tonurerepua Piiratochio. ² Waikao Piiratoai wa'ao, iinatukerepua Eesusio:

—¿Muuukosapu i'isaeri yawichia?

—Wa'atepua, amoe wa'api wa'a chiiamepua — cheeka nehjiare Eesusia.

³ Waikao ne'neseriosi pa'pamiratuameo, weeka itapiti utewa chaachapopa wenejikao, ⁴ iinatukerepua eenechio chaaneka:

—¿Oowera kihta nehjianimua aamo wenejiwao, ki ookapi aamo wenejiniaio?

⁵ Nape Eesusia kihta nehjiarepua. Waikaopu Piiratoa: "Aatia wa'a tiamejuarepua", eraparepua Eesusio.

*Eesusi merinurewa muuwarie
(Maateo 27:15-31; Ruuka 23:13-25; Waani 18:38-19:16)*

⁶ Piiratoa senepi pu'ka pahkokooio paamuachio, aaata na'sonatiame toayame eneriaipua aaata peersesoo, aatanakamera peerseso ma'chi toinuraniame ti'tijoeeo. ⁷ Waika taawechiamio wa'a iinueniame eneriaipua piiriipi peerseso Warawasi tewaniame, wahjachi ahjama pirenatuka ti'tijoe ko'yame, puuua muuwaeka nasiwaniachi nasiwakame, ahpo yeetowa nasiwaniame ahjama. ⁸ Waikao muuwaria, Piirato senepi paamuparichi ijintoakamera yoranurarepua, aaata piiriipi peerseso ma'chipaka toiwame. ⁹ Waikao Piiratoa chaanerepua muuwario:

—¿Aatanakamera nahki eemea toipuaichioo, i'ka i'isaeri Yawichiwara?

¹⁰ Wa'a cheere Piiratoa, nane'rejeretoapa pu'ka ne'neseriosi pa'pamiratuameo, ahpo paamiratuwa wa'inaka wenejiriopua Eesusio.

11 Nape ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuamea yooma muuwari noonotekao, weeru chaachapaterepua, Warawasikamera itamichio puhjepuawichoo. **12** Waikao Piiratoa eenechi iinatukerepua cheekao:

—¿Nape ihtana no'o yorajerani eemea waikao, i'ka i'isaeri Yawichiwarao?

13 Waikao muuwaeme wenejiameraa, chaacha-parepua siinakokao:

—¡Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

14 Piiratoa chaanerepua waikao:

—¿Ihtana na'ara iintokamesapua naajuo, ahkasi meripuawichiooo?

Nape muuwaria simiterepua chaachapakao:

—¡Kurusichi me'yáaa, kurusichi me'yáaa!

15 Waikao Piiratoa kaawe itipinariapa pu'ka muuwari ahjamao, Warawasikamera puhjere-pua waikao. Waikao Piiratoa wepinurarepua Eesusio muuwari tetewachi, wa'a ikisao Eesusio, ahpo soontarowao, kurusichi merimia i'tonurerepua.

16 Waikaopu soontaroa, ke'chu kurusichi merimia i'tomiaio, yawichikarichi ta'perachi i'tosaapua Eesusio, wa'a napawinurarepua yomatianne soontarowa. **17** Wa'aopua Eesusio, sehtamurame mopowakira chuhchéretupua, wa'a ikisapapua moochio, wehcha mosokira netetianne yahcheretupua. **18** Wa'a yorasaapa na'arekao, chaachaparepua siinakoka:

—¡Nee, ne'neopu isaeri Yawichio!

¹⁹ Wa'a chaachapakao, moochi weparepua kuhsie, akachupekao. Wa'a nokisaapa, chopokorieka aajapekao, na'arerepua ahpo yawichi tewwaka. ²⁰ Neipapa wa'a nokisapa na'arekao, puhjerepua wisasori sehtamurameo, waikao wa'a ikisaopua, wa'api pu'ka wisasorira chuhcherepua eenechi. Wa'asi wa'a nokisapao, ma'chiparepua waikao, kurusichi merimia i'tomiaopa.

Eesusi kurusichi meriwa
(*Maateo 27:32-44; Ruuka 23:26-43; Waani 19:17-27*)

²¹ Piiripi tijoe Siirene eenamea, Siimoni tewaniame eneriaipua. Ihji Siimoni tatanaraa, Arejantoro eneriaipua piiripia, piirea Ruujo tewaniame. Ihji Siimonia, wasachi tekipanai eenaka wa'ami u'matoio, utewa yoraretupua, Eesusi kurusi mahtotoa, ku'ika mahtotomichio.

²² Eesusia Ókota tewaniachi i'toretupua, Wahjipakame Mo'ojoa, cheeka chaniwame rieko naewaniachio. ²³ Wa'ao Eesusio, wiino ooweretupua miira na'petiame, nape Eesusia ki nakirepua pu'kao. ²⁴ Waikaopua Eesusio mukimichioo, kurusichi chucharetupua. Wa'a noonowisaa soontaroa Eesusi wisasoriwao, ahpo newitopua te'erepua Eesusi wisasoriwichioo, nane'renariapapua aaatakamera newitoka machenamerikopua Eesusi wisasorieo.

²⁵ Pu'ka kurusichi chuchanioio, watani keenako enerepua. ²⁶ Wa'a kurusichioiopua, itapiti iyoteri chuhcheretupua, eee chiiame: "I'isaeri Yawichira ihjia." ²⁷ Wa'a Eesusi meriwachio, ooka ichikoame ko'iretupua tiameo kurusichi chuhchakao, piiripi ahjamina,

piirea owemina. ²⁸ Ookapi ehkoriam i Riosi iyotaperichio, i'ka eee tiiame ikipuame nayewakao, eee chiiamepua: "Ki ka'karuma ti'tijoechi tetewipuamepua."

²⁹ Wa'ami u'matopamea mo'rewakao, Eesusi na'arekao, chaachaparepua:

—Ehso muuua, tiopa ru'minamo tuukamekai, paika taawechi weramo tuukamekai eenechyo,
³⁰ ¿achini iikai ki aamo Riosi utewarie tekika aamo newipanimua wa'a kurusichio?
³¹ Ne'neseriosi pa'pamiratuameai, wa'a ikisa iyoteri ti'tijoeai, wa'ami u'matopaio, na'arerepua tiame chaachapaka:

—Kaawe newipaterepua wahjao, nape ahpo wa'apio ka'chi iika ahpo newipateme e'rampua.
³² ¡Riosie Weratiame enesaa, apoe wa'api ahpo tekipumetepua kurusichio, wa'a iiintosoopua pu'kao, pichiwa i'isaeri Yawichirako, erakop-uawichiopua pu'kao!

Wahjachi ookaa kurusichi chuchukuameaa tiame, na'ara chaachaparepua Eesusio.

Eesusia mukuna
(Maateo 27:45-56; Ruuka 23:44-49; Waani 19:28-30)

³³ Oowetawe enetoipa, yomatiame weeechi tukapasiparepua, ahkasi paikachi keenakoosi.

³⁴ Wa'a keenako teetoio Eesusia, weeru sisinakao chaacharepua:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —puuua cheeka cheerepua: No'o Riosiwa, no'o Riosiwa, ¿achini iikai piñineri no'o toanimua?

³⁵ Wahjachi wa'a mochikamea, wa'a chiiame inamukapaopua Eesusio, ahpo chaachaparepua:

—Keepukao, ehkoriami Eeria paaechanipu, ehkoriami Riosi nayewatura.

³⁶ Waikao piiripi puuu inamukamea, ikanati u'masika ikanati a'potiame uusaopua, wiino cho'koamechi saampatesaopua, kuhsichi chuchasa Eesusi ooweparepua wa'apote, pi'pimichio. Wa'a iintosaopua cheerepua ti'tijoerio:

—Puetariaopua pehjio, enamakoipu Eeriaa tekipumia.

³⁷ Nape Eesusia weeru sisinakao, mukurepua wa'asi. ³⁸ Pu'ka wa'apichioi, puuu wisasori te'ta i'isaeri tiopara iyoriwachi to'piamea, cha'rika si'parepua te'pasi o'inia teeresi. ³⁹ Waikaopu rooma kapitaia, Eesusi tawemina weripakao, cheerepua:

—Pichiwa Riosichi eename enerai ihji tijoea.

⁴⁰ Wahjachi ooweruai wa'achi ajariaipua mehka ajaka ne'neka. Puuu piiripia, Maaria Maarena tewaniame eneraiopua, piire Maariaa, Saantiao epeche nu'utira poonira yeeyera enerepua, puuua wa'api Maariaa, Oose yeeyera enerepua tiame, Sarome yeeyera tiame. ⁴¹ Ihji oowerua, Arirea o'inia Eesusi ahjama e'enariame enerepua, Arirea kahtioi Eesusio, tisia ku'ikame. Wa'a nokarepua tiame wahjachi weeka ooweruai, Eesusi na'naritoka e'enakame Eerusarenisio.

*Eesusi mukiso katewetiame
(Maateo 27:57-61; Ruuka 23:50-56; Waani 19:38-42)*

⁴² Semejenato pahkowichio kateweniachikoo, tukapasipachiopua wa'asio, pu'ka meereopua

resipuniame taawechikoopua wa'asio, ⁴³ Oose Arimatéa ohjoemea, naanaso eratoka Piiratochi eenakao, Eesusi weerewara itanerepua. Puuu Oosea Te'ta Weruma Pirenatuwa tewaniamechi piiripia, weruma yooreniamechitia tetewiniame eneriaipua. Puuua tiameo, Riosi ye'kari puuyetoka yasitoame eneriai puuua. ⁴⁴ Nape Piiratoa Oosee itanetiapa Eesusi weerewarao, tahpitika eraparepua Eesusio, ikanati mukuriopa. Pukaepa paaerepua ahpo kaptatio, Eesusi pichiwa mukuria iinatukenariapa. ⁴⁵ Waikao Piiratoa, pichiwa mukurio tuuyetiapa kapitaieo, reesiserepua Ooseo, Eesusi weerewara tekipusa i'tomichioo. ⁴⁶ Waikao ihji Oosea wisasori tohsaname tarisapaopua, simirepua Eesusi weerewara tekipumia. Wa'a asisa tekipusa Eesusi weerewara ahpo ku'iwa ahjamao, pu'ka ahpo i'toria wisasori tohsanamechi ikapisaapua, wahjipame toaniachi i'tokaopua, yooremina teekarepua. Wa'a tekisaopua muirachio, weruma tehte rahpename chihturamee to'perepua. ⁴⁷ Maaria Maarenaa, Maaria Oose yeeyeraa tiame, tetewakamepua pu'kao, Eesusi weerewara tekitiachio.

16

*Eesusi oijenawa wahjiparichi o'inia
(Maateo 28:1-10; Ruuka 24:1-12; Waani 20:1-10)*

¹ U'matosoopa resipuniachi taawechio, Maaria Maarenaa, piirechi Maariaa Saantiao yeeyeraa,

Sarome tewaniamea oowitiame tiame, peenijuwa tararepua Eesusi weerewarachi chuhchemia. ² Waikaopua pu'ka oowisari pahcha taawechio, Eesusi mukutekiatiachi siimparespua pu'ka peeniajuwari chuhchemia. ³ Piari taaa machenoi wa'a siimpakao ahpo chaachapasiri-aipua:

—¿Aatana taamo wahjoneta Eesusi tekitiachi muirachio?

⁴ Nape ihji oowerua, ajasisaapa wa'a Eesusi mukukatewetiachio, tehte wa'a to'piameo, ikichatiame tewarepua. ⁵ I'kao, wa'a muisoopua mukukatewechi yooremina ne'nemiao, wa'a yasarepua aaata Eesusi tekitiachi ahjamina, tepekuma tohsaname wakiraeme. ⁶ Puuu oowerua tisia majariaipua pu'ka tetewakao, nape puuu wa'a kahtiamea Eesusi tekitiachi ahjaminao, chaanerepua ooweruo:

—Ka'te majakoo, eemea Eesusi Nasare ohjoeme i'yamepua kurusichi meritiame, nape puuua ki'tiamepua i'wao, oijenakame puuuapa wa'asi.

⁷ Wa'a cheesaapa Riosi ku'iwarria, chaanerepua tiameo:

—Yaapiti nonoraka Eesusi ajawaria tuuyemiti-apua, Peerokamera pahcha, pu'kao chaanepua-pua: Eesusia Arirea ihsimeriko tuuyo, ke'chu ahpo ajawaria wa'a e'enoipua, ke'chu meriwaio ahpo ajawaria chaaneriachitia.

⁸ Waikao oowerua, u'mapaka puuyarepua mukukatewerachio, ahpo sasaweka tisia majakame. Pukaepa aawata tuuyerepua pooechi u'mapasiaio.

*Eesusia Maaria Maarena machejena
(Waani 20:11-18)*

⁹ Piiripi puuu u'masikamea Maaria Maarena enerepua, pu'kao Eesusio oowisani nanaarari puuyaneria weerewachio. ¹⁰ Puuu Maariaa piirechi ooka ooweru ahjamao, riisaka e'enarepua Eesusi ajawaria mochikachi, Riosi ku'iwaria ahpo chaaneria tuuyemia. Wa'a ajasisaapua, tisia yuuwesiame tewarepua Eesusi ajawariao, naarakoka mochikame. Waikaopua oowerua, chaachaparepua Eesusi ajawariao, eenechi oijenariame Eesusia, wa'a cheeka tuuyetiame teemea Riosi ku'iwarieo, Eesusi tekitiachi yasariameeo. ¹¹ Nape ihji Eesusi ajawariaa, wa'a chaanetiaopua oowerueo, kiisi pichiwako chaachapame tuurepua.

*Eesusia ahpo ajawaria machejenena pooechi
(Ruuka 24:13-35)*

¹² Neipatakiro Eesusia, ooka ahpo na'naritoamera machejenerepua pooechi nokisinioio, nepe sewina tiiame weritopa, ki machiriapua Eesusio. ¹³ Nape waikachuriami machisaapua Eesuskoo, ikanati siimparepua Eesusi oosa mariki aampa piiripi ajawaria mochikachi, tuuyemia pu'kao. Nape puuu Eesusi ajawariaa, kiisi pichikerepua pichiwa tetewiko tuuyetiaipua.

*Eesusi ahpo ajawaria uhjurani nayewatumi-chio
(Maateo 28:16-20; Ruuka 24:36-49; Waani 20:19-23)*

14 Pu'kachi meeriamio Eesusia, senawato yooma pu'ka ahpo oosa mariki aampa piiripi ajawaria mochikachi machejenerepua, aaata ohjoewachi meesamina mochikoi. Eesusia wa'a machejenekao, te'yarepua ahpo ajawariaopua chaaneka:

—¿Achini iikai ki pichikeka eemea, no'o oijenario tuuyetiaio? Tisia peewame eemea iikachio, kiisi pichikekapa eemea aamo tuuyetiamereo, aaata amochisi e'enakameeo.
15 Neipa wa'a chaanesapaopua Eesusia, ahjama ko'karepua. Ko'kosepasaopua, ke'chu machenaiopua wa'a ta'pechio, i'kao achini nokisimia kaawe tuuyerepua. Pu'kao eee chaanerepua:

—Eemea ehpe o'iniao, yomachiami mochiwachiami siimpamitiapua, yooma ihta no'o iintoria nayewatumia, ihtana iintoriopua no'oo, yooma noochi paparakameo newipatepuawichioopua. **16** Kiisi pichikekamea i'ka tuuyewario, kokosapuame puuua, Riosi nekarewaeo. Nape pichikekamea i'ka noochi simiyame aamo nayewatiao, ahpo ki ka'karuma nokaya toaka, ahpo paatokameapua tiameo, no'oe newipatepuamepua Riosi nekarewachio.
17 Neeea aamo nayewatusiachio, aamo ahjama inisimeripua neeea no'o utewarie aamo ku'isikao. Pu'ka noochi paparasiamopua, ma'chiame tetewitesimania no'o utewario, aamo aaata noochi simiyame tuuyesiwachio. Puuu noochi paparakamea, i'ka naaniatiwari aamo nokisiame tetewimeripua: Ahkaoi aamo asikoachiamio, no'o teewae puuyachame

ti'tijoechi muikame na'arari; ahkaoi aamo ajasisiachiopua, pu'ka seesenu nayewachi nayewame aamo inanumeripua. ¹⁸ Puuu noochi paparasiamea, amochi tetewimeripua tiameo, sekae chapikoi sayaweo, ki'kioiopua, ka'chi aamo ikiyame; itapiti yerowaeme aamo ijikoiopua, ki mukuyame; aaata kokoriamechi aamo seekarepasoopua, sautiame aamo tetewimeripua pu'kao.

*Eesusia tewekachi apechunania
(Ruuka 24:50-53)*

¹⁹ I'ka nayewesaapua, neipatakiri taawechiopua, apoe Paamira Eesusia, tewekachi ahpo Noonoe apechunaretupua, wa'asi. Wa'a akipasaapa puuua, ahpo Noonomina yasiparepua yawichitumiao. ²⁰ Wa'a ikisoopua Eesusio, Eesusi ajawariaa, ahkaoi yomachi mochiwachiami puuyarepua, Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatumiaopua, Eesusi iintorio tatakoriria cheriwepuawichiopua tuuyesikaopua. Waikao nayewatuka nokisinioio, ahkaoi Eesusichi simiyame nayewesinioiopua ti'tijoerio, Riosia pu'ka ahjama inisirepua ku'isikao, ma'chiame tetewitesikaopua ahpo utewario, ahpo ajawariachi tisia peenia ihsawa ki maaenari inisikaopua, ahpoo, cheeriachitia. I'wasi kajuna ihji iyoteri chiiia.

**Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari
Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa
Kaaweruma Tuuyewari New Testament**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarjjio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74